

A szociális alapellátási feladatok mellett a tanyagondnoki szolgálatot is a Központ látja el. A lakosság szociális jellegű anyagi támogatással, kapcsolatos teendői azonban a Polgármesteri Hivatal feladatai közé tartoznak.

A városban bölcsőde jelenleg nem működik, a bölcsődei ellátásra azonban már régóta mutatkozik a lakossági igény. A MEGAKOM Kft. által elkészített IVS során végzett kérdőíves felmérés eredménye is azt mutatja, hogy a válaszadók 5%-a lényegesnek tartja a bölcsőde kialakítását Balkányban.

A településen idősek nappali intézménye látja el az idős, nyugdíjas rászorultakat. A Szociális Gondozási Központ által biztosított férőhelyek száma 2007-ben 50 volt, ahol 37 gondozottat láttak el. A településen 2 tartós bentlakásos és 1 átmeneti elhelyezést nyújtó intézmény található. A két intézet által biztosított férőhelyek száma közel 100 fő, a gondozottak számát tekintve kapacitásaik maximálisan kihasználtak.

A Szent Miklós Szeretetotthon és Menedékház 1995-ben nyitotta meg kapuit a Görög Katolikus Egyházközség fenntartásában, mely jelenleg is a működtető szervezete. A házban elsősorban idős emberek és az otthonról menekülni kényszerülő anyák, leányanyák és gyermekek találhatnak menedéket. A Római Katolikus Egyház 2005-ben építette a Szent Antal Idősek Otthonát, melynek háromszintes épülete rendelővel, foglalkoztató teremmel, valamint egy önálló kápolnával rendelkezik.

A kulturális és szabadidős szolgáltatások intézményi, szervezeti feltételrendszerét tekintve a Város helyzete kedvezőnek tekinthető. A város kulturális életének meghatározó részét képezik az oktatási intézmények mellett, a könyvtár és a művelődési ház. A kultúra központja a szignifikánsan József Attila Művelődési Ház és Könyvtár. A művelődési ház előadásoknak, irodalmi esteknek, tanfolyamoknak, szakköröknek, konferenciáknak biztosít helyszínt, illetve az állandó Honismereti Kiállítás is itt található, melyet 2004-ben teljesen felújították. A művelődési házban filmvetítésre is sor kerül, így a mozi is biztosított a lakosság számára. Emellett évente többször színházi előadásokat is szerveznek az épületben a lakosság részére.

A könyvtár több mint 32 000 kötettel, friss irodalmi és szakmai folyóiratokkal várja az olvasni vágyókat, ami a minden évben megrendezésre kerülő író-olvasótalálkozó, versíró pályázat és rajzverseny helyszínéül szolgál. A könyvtárban Telepont is működik, ahol több számítógép áll a lakosok rendelkezésére az információkhoz való széles körű hozzáférés érdekében.

A művelődési ház és könyvtár közösségformáló szerepe mellett a civil szervezetek is hasonló funkciót töltenek be a település életében, így a város esetleges problémáinak a megoldását nem kizárólag a helyi önkormányzat, hanem a civil szervezetek is elősegítik.

A közigazgatási funkciójú épületek a belső városmagban, a polgármesteri hivatalnál és annak környékén helyezkednek el. A www.balkany.hu weboldal biztosítja az önkormányzat internetes megjelenését, alakosság sokrétű tájékoztatását. Az önkormányzati tisztségviselők és a képviselő-testület bemutatása mellett mindenki számára hozzáférhetőek a város képviselő-testületi ülések jegyző könyvei, rendeletei és az ügyintézéshez szükséges hivatalos nyomtatványok, hatályos településrendezési eszközök.

A Polgármesteri Hivatal a jegyző vezetésével önállóan gazdálkodik, teljes jogkörrel rendelkező költségvetési szerv. A 2014 óta 8 tagú képviselő-testület határozza meg a Polgármesteri Hivatal működéséhez szükséges előirányzatokat, működési, fenntartási költségeket. A képviselő-testület döntéseinek előkészítésére, a döntések végrehajtásának szervezésére, ellenőrzésére állandó vagy ideiglenes bizottságokat hozott létre.

1.7.2. Térbeli-társadalmi rétegződés, konfliktusok, érdekviszonyok

Balkány Városból az elvándorlók elsősorban a Debreceni és a Nyíregyházi Járás településeire költöznek, munkavégzésük és tanulmányaik továbbra is elsősorban a megyeszékhelyhez kötik őket.

Az elmúlt két évtizedben a magyarországi középosztály – különösen az alsóbb rétege – fokozottan megélte létbiztonságának csökkenését és perspektíváinak beszűkülését. Ez a negatív tendencia attól függetlenül meghatározta az érintettek közérzetét, hogy nagy részük életszínvonala általánosságban véve növekedett a rendszerváltás előtti időszakhoz képest.

A saját életszínvonal emelkedését a birtokolt ingó és ingatlan vagyon mennyiségének és értékének (nyugati autó, nagyobb ház, stb.), valamint a családi fogyasztás növekedésében elkönnyvelő többség ugyanakkor intenzíven élte meg a relatív elszegényedést, hiszen a referenciacsoportok, a náluk magasabb státusszal rendelkezők ugyanezen a téren lényegesen sikeresebbek voltak (drágább és több autó, még nagyobb és több luxust biztosító ház, márkás használati tárgyak, stb.).

Miközben a rendszerváltás nyertesei dinamikus „elhúztak” középosztály előtt, a társadalom jelentős tömegei látványosan lecsúsztak: megszenvedték a megélhetésüket biztosító munkalehetőségek nagymértékű beszűkülését, eltűnését, életkörülményeik zuhanásszerűen romlottak, elszegényedtek. A középosztály alatt megnyíló szocioökonómiai szakadék, amely milliós nagyságrendben nyelte el azokat, akikkel majdnem azonos színvonalon éltek a rendszerváltást megelőzően, azt a fokozódó fenyegetést jelenti a középosztály számára, hogy elnyeli őket is.

Ez a folyamat, egyéb negatív tendenciákkal kiegészülve (a megélhetési költségek növekedése, a hitelből elért és fenntartott életszínvonal feszültségei, majd a mindezt leromboló hitelválság, a munkaerő-piaci bizonytalanságok, stb.) a középosztály leértékelődéséhez vezetett. Széles társadalmi rétegek kényszerültek arra, hogy erőforrásaikat végsőig kihasználva arra törekedjenek, hogy legalább a következő generáció visszaszerezhesse az elvesztett helyzetet – és ennek a küzdelemnek a legfőbb színtere az iskola. A középosztály erőfeszítései másrészt arra irányulnak, hogy plasztikusan elhatárolják magukat a náluk szegényebbekről – az intézményrendszerek nyújtotta lehetőségek kiaknázásakor széleskörűen elmélyítve a mélyszegénységhez fűződő etnikai és kulturális tartalmakat –, melynek erkölcsi alapot a *kirekesztés ideológiája* ad. Mivel a társadalmi egyenlőtlenségi rendszer a társadalom jelentős rétegei számára kézzel fogható előnyökkel jár, ennek következtében tudatosan, vagy tudattalanul, de közreműködnek az egyenlőtlenségi rendszer fenntartásában – pl. a jellemzően a középosztály normái által „uralt” közoktatás révén –, hiszen így olyan helyzetet tudnak konzerválni, amelyben a társadalom egy jelentős rétegével nem kell versenyezniük a munkahelyekért.

Balkány Város esetében a középosztály lecsúszása sajátos formát öltött: a helyi munkalehetőségek beszűkülésével, és a környékbeli munkalehetőségek elérhetőségének gátoltságával (utak állapota leromlott, a tömegközlekedés – vasút – leépült, a fő közlekedési útvonalak elkerülik a várost) a középosztály a megélhetését és viszonylagos jólétét és jólétét fenyegető helyzetbe került, melyet az aktív korúak, főképpen a képzett fiatalok elvándorlásával reagált le. Mindeközben, ahogy szinte mindenütt Magyarországon, itt is bekövetkezett a képzetlen romák lecsúszása, munkaerőpiacról való kiszorulása.

A legfőbb társadalmi konfliktus Balkányban jelenleg ez az alapvetően egzisztenciális – azaz a munkaerő-piachoz köthető –, mindenkit negatívan érintő helyzetből fakad. Ugyanakkor, szintén jellemzően az ország többi részéhez, a felek a konfliktust etnikai konfliktusként élik meg, nevezetesen magyar-cigány érdekellentétként.

1.7.3. Települési identitást erősítő tényezők (történeti és kulturális adottságok, társadalmi élet, szokások, hagyományok, nemzetiségi kötődés, civil szerveződések, vallási közösségek stb.)

Identitás, történeti és kulturális adottságok

- József Attila Művelődési Ház és Városi Nyilvános Könyvtár
- hagyományos nemzeti ünnepek, megemlékezések, település ünnepe a Városnap
- sok rendezvény létrejötté a civilekhez és az egyházi közösségekhez köthető

Hitélet

- 3 keresztény felekezet:
 - Görög Katolikus Egyház
 - Templomai:
 - o Abapusztai Keresztelő Szent János Görög Katolikus templom
 - o Balkányi Urunk színváltozása Görög Katolikus templom
 - Református Egyház
 - Balkányi Református Egyházközség temploma
 - Római Katolikus Egyház
 - Magyarok Nagyasszonya templom

Sportélet

- sport koncepció
- a tömeg- és diáksport feltételeinek megteremtése kötelező önkormányzati feladat
- szándék az élsport erősítése.

Sportlétesítmények és események

- a helyi sportéletet kiszolgáló infrastruktúra hiányos és korszerűtlen;
- Sport és Egészségnap Balkány Városban című rendezvény;
- a labdarúgó megyei I. osztály bajnokságán rendszeresen résztvevője Balkány SE

Civil szervezetek	
„A Radványi árvák megsegítésére” Alapítvány	
Szervezet típusa	Alapítvány
Cél szerinti besorolás	Szociális ellátás
Cél leírása	A 2002. május 5. napján közlekedési balesetben elhunyt Radványi házaspár kiskorú gyermekei részére a mindennapos anyagi gondok enyhítése, az árvák iskoláztatásának, nevelésének segítése, hozzájárulás az önálló életkezdéshez.
NAV 1 % kedvezményezett adatok 2013-ban	Érvényesen rendelkező magánszemélyek száma: 56 A SZJA 1 % összege: 139 011 Ft

A Balkányi Általános Iskola és Diákotthon Oktatásáért Alapítvány	
Szervezet típusa	Alapítvány
Cél szerinti besorolás	Egyéb
Cél leírása	Nevelés, oktatás, képességfejlesztés, ismeretterjesztés, ennek keretében: az iskola oktató-nevelő tevékenységének javítása, a kiemelkedő teljesítményt nyújtó tanulók jutalmazása, a tanulmányi versenyek költségeinek átvállalása, rendezvények lebonyolításának segítése, kirándulások, sportversenyek támogatása, az iskola hírnevét gazdagítók megbecsülésének elősegítése.
NAV 1 % kedvezményezett adatok 2013-ban	Érvényesen rendelkező magánszemélyek száma: 41 A SZJA 1 % összege: 144 101 Ft

Alfa Kulturális Alapítvány	
Szervezet típusa	Alapítvány
Cél szerinti besorolás	Egyéb
Cél leírása	A balkányi Alfa Kisközösségi Rádió működtetése. Egészségmegőrzés, betegségmegelőzés, gyógyító-, egészségügyi rehabilitációs tevékenység, nevelés és oktatás, képességfejlesztés, ismeretterjesztés, kulturális tevékenység, környezetvédelem, hátrányos helyzetű csoportok társadalmi esélyegyenlőségének elősegítése, bűnmegelőzés.
NAV 1 % kedvezményezett adatok 2013-ban	Érvényesen rendelkező magánszemélyek száma: 61 A SZJA 1 % összege: 156 950 Ft

Balkány és Térsége Gazdakör	
Szervezet típusa	Egyesület
Cél szerinti besorolás	Szakmai, gazdasági érdekképviselet
Cél leírása	A tagok érdekeinek képviselete, az önálló gazdálkodáshoz szükséges szakmai ismeretek fejlesztése, a gép és eszközellátás valamint a közös géphasználat előmozdítása, a föld termőerejének fokozása és a természetes környezet megóvása.
NAV 1 % kedvezményezett adatok 2013-ban	Érvényesen rendelkező magánszemélyek száma: na. A SZJA 1 % összege: na.

Balkányi Birkózó Klub	
Szervezet típusa	Egyesület
Cél szerinti besorolás	Sport
Cél leírása	Sport az alapszabály szerint.
NAV 1 % kedvezményezett adatok 2013-ban	Érvényesen rendelkező magánszemélyek száma: na. A SZJA 1 % összege: na.

Balkányi Esély az akáclombok alatt Egyesület	
Szervezet típusa	Egyesület
Cél szerinti besorolás	Egyéb
Cél leírása	Szociális, oktatási, kulturális tevékenység. Természet-, állat-, környezetvédelem.
NAV 1 % kedvezményezett adatok 2013-ban	Érvényesen rendelkező magánszemélyek száma: 9 A SZJA 1 % összege: 40 429 Ft.

Balkányi Fiatalok Egyesülete	
Szervezet típusa	Egyesület
Cél szerinti besorolás	Kultúra
Cél leírása	Balkány térség kulturális területen történő, önszerveződésen alapuló fejlesztése, hátrányos helyzetű csoportok társadalmi esélyegyenlőségének elősegítése és egyéb.
NAV 1 % kedvezményezett adatok 2013-ban	Érvényesen rendelkező magánszemélyek száma: na. A SZJA 1 % összege: na.

Balkányi KÉK SÓLYOM Vadásztársaság	
Szervezet típusa	Egyesület
Cél szerinti besorolás	Sport
Cél leírása	na.
NAV 1 % kedvezményezett adatok 2013-ban	Érvényesen rendelkező magánszemélyek száma: na. A SZJA 1 % összege: na.

Balkányi MINIMANÓ Alapítvány	
Szervezet típusa	Alapítvány
Cél szerinti besorolás	Egyéb
Cél leírása	A balkányi barackvirág Óvodába járó 3-7 éves gyermekek neveléséhez szükséges tárgyi feltételek javítása, kulturális programok szervezése, azokon való részvétel.
NAV 1 % kedvezményezett adatok 2013-ban	Érvényesen rendelkező magánszemélyek száma: na. A SZJA 1 % összege: na.

Balkányi Önkéntes Tűzoltó Egyesület	
Szervezet típusa	Egyesület
Cél szerinti besorolás	Polgárvédelem, tűzoltás
Cél leírása	A jogszabályban meghatározott tűzvédelmi feladatok helyi megvalósításának társadalmi elősegítése és ennek ellátására önként jelentkezők szervezése, egyesítése. Tagjainak közösségi életre történő nevelése. Szervezett keretek között tagjai tűzvédelmi szakismeretének rendszeres növelése, a helyi tűzmegelőzési és tűzoltási tevékenységek biztosítása.
NAV 1 % kedvezményezett adatok 2013-ban	Érvényesen rendelkező magánszemélyek száma: na. A SZJA 1 % összege: na.

Balkányi Polgárőr Egyesület	
Szervezet típusa	Egyesület
Cél szerinti besorolás	Egyéb
Cél leírása	Helyi közrend és közbiztonság védelme, valamint a bűnmegelőzésben való közreműködés érdekében közterületi járőrszolgálat, figyelőszolgálat, a közúti baleset helyszínén, valamint óvoda, általános iskola közvetlen közelében jelzőőri tevékenység ellátása.
NAV 1 % kedvezményezett adatok 2013-ban	Érvényesen rendelkező magánszemélyek száma: na. A SZJA 1 % összege: na.

Balkányi Sport Egyesület	
Szervezet típusa	Egyesület
Cél szerinti besorolás	Sport
Cél leírása	A sport biztosítása, mint önszerveződésre épülő autonóm civil lehetőségét, az egészségfejlesztés alapvető eszközét, valamint a szabadidő eltöltésének társadalmilag hasznos módját. Továbbá az egyesület alapszabályában foglaltak szerint.
NAV 1 % kedvezményezett adatok 2013-ban	Érvényesen rendelkező magánszemélyek száma: na. A SZJA 1 % összege: na.

Balkányi Szociális Egyesület	
Szervezet típusa	Egyesület
Cél szerinti besorolás	Szociális ellátás
Cél leírása	Szociális tevékenység
NAV 1 % kedvezményezett adatok 2013-ban	Érvényesen rendelkező magánszemélyek száma: na. A SZJA 1 % összege: na.

Balkányi Tanyák Gyermekeiért Közhasznú Egyesület	
Szervezet típusa	Egyesület
Cél szerinti besorolás	-
Cél leírása	-
NAV 1 % kedvezményezett adatok 2013-ban	Érvényesen rendelkező magánszemélyek száma: na. A SZJA 1 % összege: na.

Balkányi Zenészek Egyesülete	
Szervezet típusa	Egyesület
Cél szerinti besorolás	Kultúra
Cél leírása	A Balkányi térség kulturális területén történő, önszerveződésen alapuló fejlesztése.
NAV 1 % kedvezményezett adatok 2013-ban	Érvényesen rendelkező magánszemélyek száma: na. A SZJA 1 % összege: na.

BARACKVIRÁG Alapítvány	
Szervezet típusa	Alapítvány
Cél szerinti besorolás	Kultúra
Cél leírása	-
NAV 1 % kedvezményezett adatok 2013-ban	Érvényesen rendelkező magánszemélyek száma: na. A SZJA 1 % összege: 40 136 Ft.

CREDO Zenebarátok Egyesülete		
Szervezet típusa	Egyesület	
Cél szerinti besorolás	Kultúra	
Cél leírása	Balkány város, illetve Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye zenei életében való részvétel és egyéb.	
NAV 1 kedvezményezett adatok 2013-ban	%	Érvényesen rendelkező magánszemélyek száma: na. A SZJA 1 % összege: na

NIMRÓD Vadásztársaság Balkány		
Szervezet típusa	Egyesület	
Cél szerinti besorolás	Sport	
Cél leírása	Az egyesületekre és a vadásztársaságokra, a vadgazdálkodásra és a vadászatra, a természetvédelemre, a fegyver és lőszertartására, valamint használatára vonatkozó jogszabályok és szabályzatok megtartásával tagjai számára kultúrált vadászati lehetőséget biztosítson.	
NAV 1 kedvezményezett adatok 2013-ban	%	Érvényesen rendelkező magánszemélyek száma: na. A SZJA 1 % összege: na

Összefogás Balkányért Egyesület		
Szervezet típusa	Egyesület	
Cél szerinti besorolás	Kultúra	
Cél leírása	Szociális tevékenység, családsegítés, időskorúak gondozása, nevelés és oktatás, képességfejlesztés, ismeretterjesztés, kulturális tevékenység, műemlékvédelem, természetvédelem, környezetvédelem, gyermek- és ifjúságvédelem, gyermek-és ifjúsági érdekképviselő, és egyéb az alapszabályban foglaltak szerint.	
NAV 1 kedvezményezett adatok 2013-ban	%	Érvényesen rendelkező magánszemélyek száma: na. A SZJA 1 % összege: na

Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Falugondnok Egyesület		
Szervezet típusa	Egyesület	
Cél szerinti besorolás	Egyéb	
Cél leírása	Falugondnokok érdekképviselő, szociális tevékenység, családsegítés, nevelés-oktatás, képességfejlesztés, kulturális tevékenység, hátrányos helyzetű csoportok társadalmi esélyegyenlőségének elősegítése	
NAV 1 kedvezményezett adatok 2013-ban	%	Érvényesen rendelkező magánszemélyek száma: na. A SZJA 1 % összege: na

Szent Miklós Szeretetotthon és Menedékház Alapítvány		
Szervezet típusa	Alapítvány	
Cél szerinti besorolás	Szociális ellátás	
Cél leírása	A Balkányi Görög Katolikus Egyház által létesített szociális centrum kialakítása, működtetése, támogatása	
NAV 1 kedvezményezett adatok 2013-ban	%	Érvényesen rendelkező magánszemélyek száma: na. A SZJA 1 % összege: na

Városvédő és Szépítő Természetvédő Baráti Egyesület		
Szervezet típusa	Egyesület	
Cél szerinti besorolás	Környezetvédelem	
Cél leírása	Természetvédelem, környezetvédelem, kulturális tevékenység, ismeretterjesztés és egyéb.	
NAV 1 % kedvezményezett adatok 2013-ban	Érvényesen rendelkező magánszemélyek száma: na. A SZJA 1 % összege: na	

1.8. A település humán infrastruktúrája

Egy településen lakó emberek életminőségét jelentős mértékben meghatározza az elérhető humán közszolgáltatások (oktatás, egészségügy, kultúra) elérhetősége és azok minősége.

1.8.1. Humán közszolgáltatások (oktatás, egészségügy stb.)

Oktatás

Bölcsődei ellátás

A bölcsődei ellátás az egész Nagykállói járás szolgáltatásai közül csak Nagykállóban található 1, Újfehértón 2 belőle. Balkány nem rendelkezik bölcsődével.

Óvodai nevelés

A település közigazgatási területén 2 óvoda található:

A Balkányi Barackvirág Óvoda feladatellátási helyeinek száma korábban 4 darab volt, ma már csak 1 helyszínen működik, melynek fenntartója és működtetője Balkány Város Önkormányzata. A költségvetési szerv működési területe Balkány város közigazgatási területe. Az óvoda a 172 hrsz. alatti ingatlanon 3299 m² területen áll a Szakolyi út 9. szám alatt. Az intézmény 3 csoportszobájába maximálisan felvehető gyermeklétszám 75 fő.

A Szent Jácint Görög Katolikus Óvoda feladatellátási helyeinek száma 3 darab, melynek fenntartója és működtetője a Hajdúdorogi Egyházmegye. A költségvetési szerv működési területe Balkány és környéke. Az óvoda székhelye a 782 és 783. hrsz. alatti ingatlanon összesen 2225 m² területen áll a Fő út 11. szám alatt. Az intézmény telephelyei Balkány, Abapuszta 40. (3801/4 hrsz.) és Balkány, Cibakpuszta 10. (0779/30. hrsz.) szám. Az intézménybe felvehető maximális létszám: 175 fő. 120 fő 4 csoportszobában a székhely intézményben, 25 fő 1 csoportszobában Abapustán, 30 fő 1 csoportszobában Cibakpusztán.

Az óvoda biztosítja az óvodás korúak nevelését, gondozását, oktatását. Ennek keretében felkészíti az általános iskola tanulmányokra, szervezi az iskola-érettségi vizsgálatokat. Alaptevékenysége a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek integrált nevelése, a Nemzeti Erőforrás Miniszter által kiadott program alapján. A sajátos nevelési igényű gyermekek ellátását biztosítja. A hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek integrált nevelését, fejlesztését is biztosítja.

Általános iskolai oktatás

A település közigazgatási területén 1 db általános iskola található.

A Balkányi Szabolcs Vezér Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola feladatellátási helyeinek száma 2 darab, melynek fenntartója a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ. A költségvetési szerv működési területe Balkány és környéke. Az intézmény székhelye a Kossuth út 5 szám alatt a 64. hrsz. alatt, a telephelye Béke telep 31 szám 0370/14 és 0625/13 hrsz. ingatlanon található. Az iskola maximálisan felvehető létszáma a székhelyen 1090 fő, az általános iskolai nevelés-oktatás 840 fő, az alapfokú művészetoktatás 130 fő, a telephelyen az iskola maximális létszáma 60 fő.

Az iskola nappali rendszerű iskolai oktatást végez, melyben alsó és felső tagozat, valamint sajátos nevelési igényű tanulók integrált nevelése-oktatása (beszéd fogyatékos, egyéb pszichés fejlődés zavarral küzdők, enyhe értelmi fogyatékos gyerekek) működik. Az iskola alapfokú művészetoktatást is végez, mely zeneművészeti ágból áll. Az intézménykönyvtárral rendelkezik.

Középiskolai oktatás

A településen nem működik középiskola. A Budakalász Gimnázium tagintézménye működik az általános iskola épületében, melynek célja az érettségire való felkészülés. A tagintézmény neve: Budakalász Gimnázium Balkányi Tagintézménye.

Felnőttoktatás

A településen nem működik felnőttoktatás. A legközelebbi felnőttoktatási intézmény Baktalórántházán található.

Felsőfokú oktatás

A településen nem működik felsőfokú oktatás. A legközelebbi felsőfokú oktatási intézmény Debrecenen és Nyíregyházán található.

Kulturális intézmények

A településen kettő könyvtár működik.

- Általános iskolában működő könyvtár
- József Attila Művelődési Ház és Könyvtár

A József Attila Művelődési Ház előadások, irodalmi estek, tanfolyamok, konferenciák helyszínéül szolgál, valamint szakkörök és klubok is otthont találnak itt. A Művelődési ház ad otthont az állandó Honismereti Kiállításnak. A Városi könyvtár 32000 kötettel, friss irodalmi és szakmai folyóiratokkal várja az olvasókat. A könyvtárban minden évben megrendezik az író-olvasó találkozót, a versíró pályázatot és a rajzversenyt. A könyvtárban teleház is működik, ahol 7 db számítógép és Internet biztosítja az információkhoz való széleskörű hozzáférést.

Egészségügy

A betegellátást az Egészségügyi Központban működő háziorvosi, gyermekorvosi, fogorvosi és védőnői szolgálat, központi orvosi ügyelet, valamint heti rendszerességgel szülész- nőgyógyász és fizioterápiás szakrendelés magas színvonalon biztosítja. Évente kétszer szemész szakorvos komputeres szemvizsgálatot tart. Ezt az egészségügyi ellátást a térség lakosai is igénybe veszik.

A településen mentőállomás működik.

Szociális ellátás

Szent Antal Idősek Otthona

50 férőhelyes teljes körű ápolást, gondozást nyújtó szociális otthon a Debrecen-Nyíregyházi Egyházmegye fenntartásában. Az egész ország területéről fogad idős embereket. Az otthon célja az idősek otthonában elhelyezett személyek életkörülményeinek javítása, életminőségük növelése.

Demens/Alzheimeres beteg és Parkinson-kóros beteg felvétele egyedi elbírálás alapján történik. Szenvedély beteget és pszichiátriai beteget nem fogad az intézmény.

Az intézményben 1 illetve 2 ágyas szobákban történik az elhelyezés.

A bentlakásos intézményben folyó gondozási tevékenység alatt az intézmény szolgáltatását igénybevevők részére, olyan fizikai, mentális, életvezetési, egészségügyi ellátást kell érteni, amely a lakó szociális, testi, szellemi állapotának megfelelő egyéni bánásmódban való részesítést jelent.

A szociális otthon ápolást, gondozást nyújtó tartós bentlakásos intézmény, azon személyek részére, akik a nyugdíjkorhatárt betöltötték, szociális és egészségi állapotuk folyamatos gondozást igényel, de tartós kórházi kezelésre nem szorulnak.

Szent Miklós Szeretetotthon és Menedékház

47 férőhelyes teljes körű ápolást, gondozást nyújtó szociális otthon a Balkányi Görög Katolikus Egyházközség fenntartásában. Az otthon célja az idősek otthonában elhelyezett személyek életkörülményeinek javítása, életminőségük növelése.

Az ország egész területéről fogadja az idős embereket, de ön- és közveszélyes betegeket nem vesz fel.

A Szent Miklós Szeretetotthon és Menedékház 1995-ben nyitotta meg kapuit. A házban 45 idős ember és 30 otthonról menekülni kényszerülő anya, leányanya és gyermek talált menedéket, 2004-ben. Itt rendezik minden év végén a hagyományörző betlehemes műsor próbáit, melynek szereplői a város lakói.

Ápolást, gondozást nyújtó tartós bentlakásos intézmény, azon személyek részére, akik a nyugdíjkorhatárt betöltötték, szociális és egészségi állapotuk folyamatos gondozást igényel, de tartós kórházi kezelésre nem szorulnak.

Dél-Nyírségi Többcélú Önkormányzati Kistérségi Társulás Balkányi Szociális Gondozási Központ és Gyermejkölési Központ

Az intézmény alaptevékenységei: szociális étkeztetés, házi segítségnyújtás, támogató szolgáltatás, tanyagondnoki szolgáltatás, jelzőrendszeres házi segítségnyújtás, közösségi ellátások, családsegítés, gyermekjóléti szolgálat, idősek klubja

1.8.2. Esélyegyenlőség biztosítása

Az Egyenlő Bánásmódról és az Esélyegyenlőség Előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény, a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szabályairól és az esélyegyenlőségi mentorokról szóló 321/2011. (XII. 27.) Korm. rendelet és a helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének részletes szabályairól szóló 2/2012. (VI. 5.) EMMI rendelet rendelkezéseivel, rögzíteni szükséges az esélyegyenlőség érdekében Balkány Önkormányzat Esélyegyenlőségi Programját.

Az Önkormányzat 178/2015. (XI.12.) KT.sz. határozatával fogadta el a Helyi esélyegyenlőségi Program felülvizsgálatát.

A város önkormányzatának ötévente öt évre szóló helyi esélyegyenlőségi programot kell elfogadnia jogszabály szerint. A helyi esélyegyenlőségi programban helyzetelemzést kell készíteni a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok – különös tekintettel a nők, a mélyszegénységben élők, romák, a fogyatékkal élő személyek, valamint a gyermekek és idősek csoportjára – oktatási, lakhatási, foglalkoztatási, egészségügyi és szociális helyzetéről, illetve a helyzetelemzésen alapuló intézkedési tervben meg kell határozni a helyzetelemzés során feltárt problémák komplex kezelése érdekében szükséges intézkedéseket. A helyzetelemzés és az intézkedési terv elfogadása során figyelembe kell venni a települési kisebbségi önkormányzatok véleményét. A helyi esélyegyenlőségi programot a társadalmi felzárkózásért felelős miniszter által meghatározott részletes szabályok alapján kell elkészíteni. A programalkotás során gondoskodni kell a helyi esélyegyenlőségi program és a települési önkormányzat által készített egyéb fejlesztési tervek, koncepciók, továbbá a közoktatási esélyegyenlőségi terv és az integrált településfejlesztési stratégia antiszegregációs célkitűzéseinek összhangjáról.

A helyi esélyegyenlőségi program elkészítése során kiemelt figyelmet kell fordítani:

- az egyenlő bánásmód, az esélyegyenlőség és a társadalmi felzárkózás követelményének érvényesülését segítő intézkedésekre,
- az oktatás és a képzés területén a jogellenes elkülönítés megelőzésére, illetve az azzal szembeni fellépésre, továbbá az egyenlő esélyű hozzáférés biztosításához szükséges intézkedésekre,
- a közszolgáltatásokhoz, valamint az egészségügyi szolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférés biztosításához szükséges intézkedésekre,
- olyan intézkedésekre, amelyek csökkentik a hátrányos helyzetűek munkaerő-piaci hátrányait, illetve javítják foglalkoztatási esélyeiket.

1.9. A település gazdasága

A város tagja a Magyar Önkormányzatok Szövetségének, mely kapcsolatok nagyban elősegítik az információszerzést, az érdekvérvényesítést, közös beruházások megvalósítását, központi költségvetési és Európai Unió támogatásokhoz való hozzájutást.

A Magyar Önkormányzatok Szövetsége (MÖSZ), melynek szintén tagja Balkány Város Önkormányzata is, feladata nemcsak az önkormányzati érdekek megjelenítése és védelme a kormányzati döntéshozatali eljárás során, hanem az önkormányzatokat érintő tárgykörökben konferenciákat rendez, illetve felkészítő tréningeket és szemináriumokat tart annak érdekében, hogy az önkormányzati képviselőtestületek tagjai hatékonyabb és eredményesebb munkát tudjanak végezni feladatuk körében. A Szövetség harmadik feladata az önkormányzatok nemzetközi képviselete az Európa Tanács Helyi- és Regionális Kongresszusában, és az EU Régiók bizottságában is.

Az önkormányzat közszolgáltatásokat nyújt. Saját tulajdonnal rendelkezik és költségvetési bevételeivel, kiadásaival önállóan gazdálkodik. Az önkormányzat a helyi lakosság szükségleteiből a jogszabályokból adódó feladatait saját költségvetési szerv útján, más gazdálkodó szervezet támogatásával, szolgáltatások vásárlásával illetve más módon jár el. Az önkormányzatnak a bevételei és kiadásai egyensúlyban vannak. Lejárt esedékességű elismert tartozásállománya nincs.

Az önkormányzati intézményrendszer főbb területei a teljesség igénye nélkül: közigazgatás, oktatás, egészségügy, szociális ellátás, kultúra, sport. A közszolgáltatást nyújtó intézmények fejlesztése magába foglalja a nevelési-oktatási intézmények, az egészségügyi szolgáltatások (házi orvosi/fogorvosi rendelők, egészségügyi központ), a szociális és gyermekjóléti intézmények, illetve a kulturális és közművelődési intézmények fejlesztését is. A megfelelő infrastrukturális háttér kialakítása mellett fontos, hogy a közszolgáltatások, illetve közintézmények mindenki számára elérhetőek legyenek, így gondoskodni kell az intézmények komplex fizikai és infokommunikációs akadálymentesítéséről is.

Balkány intézményfejlesztési célja, hogy intézményrendszere mind városkörnyéki/mikro térségi központi, mind helyi szinteken minél szélesebb körű és fejlettebb legyen, annak érdekében, hogy elősegítse a fiatal lakónépesség helyben tartását, a vállalkozások betelepülésével és fejlődésével, biztosítsa a település minőségi életképességét, és további fejlődését.

A városban épített lakások többségét természetes személyek építetik, a gazdasági szervezetek és az önkormányzat az elmúlt tíz év során egyetlen lakást sem épített, a városban mindössze egy önkormányzati bérlakás található, a város központjában a Rákóczi u. 10. szám alatt. A lakásállomány tulajdonviszonyait tekintve igen kedvező helyzetet mutat, 24 lakás volt önkormányzati vagy egyéb tulajdonban.

A városban bölcsőde jelenleg nem működik, a bölcsődei ellátásra azonban már régóta mutatkozik a lakossági igény. A településen a Szociális Gondozási Központ látja el az idősek nappali intézménye feladatát. A Szent Miklós Szeretetotthon és Menedékház 1995-ben nyitotta meg kapuit a Görög Katolikus Egyházközség fenntartásában, mely jelenleg is a működtető szervezete. A házban elsősorban idős emberek és az otthonról menekülni kényszerülő anyák, leányanyák és gyermekek találhatnak menedéket. A Római Katolikus Egyház 2005-ben építette a Szent Antal Idősek Otthonát, melynek háromszintes épülete rendelkezik, foglalkoztató teremmel, valamint egy önálló kápolnával rendelkezik.

A kulturális és szabadidős szolgáltatások intézményi, szervezeti feltételrendszerét tekintve a Város helyzete kedvezőnek tekinthető. A város kulturális életének meghatározó részét képezik az oktatási intézmények mellett, a könyvtár és a művelődési ház. A kultúra központja a szignifikánsan József Attila Művelődési Ház és Könyvtár. A könyvtár több mint 32 000 kötettel, friss irodalmi és szakmai folyóiratokkal várja az olvasni vágyókat, ami a minden évben megrendezésre kerülő író-olvasótalálkozó, versíró pályázat és rajzverseny helyszínéül szolgál. A könyvtárban Telepont is működik, ahol több számítógép áll a lakosok rendelkezésére az információkhoz való széles körű hozzáférés érdekében.

A művelődési ház és könyvtár közösségformáló szerepe mellett a civil szervezetek is hasonló funkciót töltenek be a település életében, így a város esetleges problémáinak a megoldását nem kizárólag a helyi önkormányzat, hanem a civil szervezetek is elősegítik.

A közigazgatási funkciójú épületek a belső városmagban, a polgármesteri hivatalnál és annak környékén helyezkednek el. A www.balkany.hu weboldal biztosítja az önkormányzat internetes megjelenését, alakosság sokrétű tájékoztatását. Az önkormányzati tisztségviselők és a képviselő-testület bemutatása mellett mindenki számára hozzáférhetőek a város képviselő-testületi ülések jegyző könyvei, rendeletei és az ügyintézéshez szükséges hivatalos nyomtatványok, hatályos településrendezési eszközök.

A Polgármesteri Hivatal a jegyző vezetésével önállóan gazdálkodó, teljes jogkörrel rendelkező költségvetési szerv. A 2014 óta 8 tagú képviselő-testület határozza meg a Polgármesteri Hivatal működéséhez szükséges előirányzatokat, működési, fenntartási költségeket. A képviselő-testület döntéseinek előkészítésére, a döntések végrehajtásának szervezésére, ellenőrzésére állandó vagy ideiglenes bizottságokat hozott létre.

1.9.1. A település gazdasági súlya, szerepköre

A külső környezet elemzése megmutatja, hogy az EU-s csatlakozást követő évek óriási változásokat hoztak nem csak a kistérség, hanem hazánk életében is. A csatlakozás érinti a térség fontos ágazatát, a mezőgazdaságot is, a gazdáknak alkalmazkodniuk kell a magasabb minőségi elvárásokhoz, a változó szabályozási környezethez, továbbá a térség jellegénél fogva célterülete lehet a vidékfejlesztési forrásoknak. A Nagykállói járás belső erőforrásait vizsgálva ellentmondásos kép rajzolódik ki. A Szabolcs-Szatmár-Bereg megye déli részén fekvő kistérség jó közúti elérhetőségű, viszonyai az M3-as autópálya megépítésével tovább javultak, a szomszédos települések közötti közlekedés feltételei megfelelőek, az autóbusz-közlekedés jó és szervezett és igény mutatkozik a kerékpáros közlekedés infrastruktúrájának fejlesztésére is.

A fejlődés hátráltatója a kedvezőtlen munkaerő-piaci tendenciákban keresendő: a kistérségben alacsony a foglalkoztatottak és magas a munkanélküliek aránya, a munkanélküliek és a szociális segélyben részesülők száma pedig folyamatosan növekedett. A lakosság képzettségi színvonala nem versenyképes, így a térséget relatíve magas strukturális munkanélküliség sújtja, amelyet tetézt, hogy a képzett szakemberek hiánya akadályozza a magasabb hozzáadott értéket termelő gazdasági tevékenységek letelepedését.

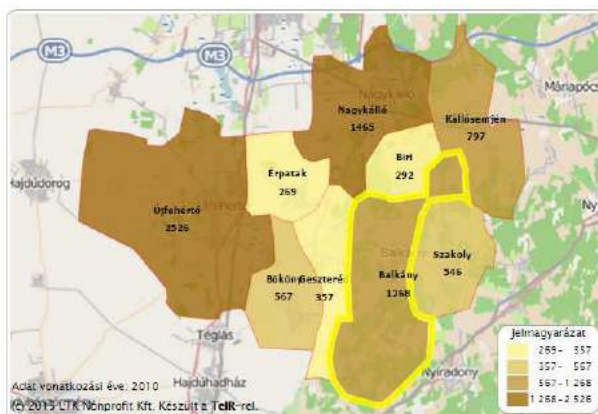
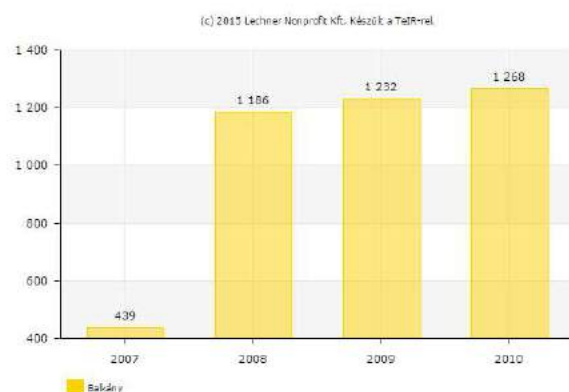
A térség gazdaságának versenyképessége alacsony, struktúrája elavult, fontos a mezőgazdaság szerepe, annak ellenére, hogy az ágazat adottságai nem kedvezőek sem a föld minősége, sem a mezőgazdasági-tulajdoni szerkezet szempontjából. Az ágazatra az elavult termelési szerkezet, a nagytömegű alapanyag-termelés, alacsony hozzáadott érték és elaprózott birtokméretek jellemzőek, továbbá a helyben történő feldolgozás mértéke alacsony. A kistérségi foglalkoztatásában fontos szerepet játszik az ipar, a megyei jelleghez hasonlóan a feldolgozóipar, azon belül is a ffeldolgozás, az élelmiszerek és textilárúk gyártása dominál. A tercier szektort vizsgálva kiderül, hogy a lakossági szolgáltatások széles köre inkább csak a nagyobb településeken biztosítottak, az üzleti ellátás szintje alacsonynak tekinthető.

A térség szereplői számára fontos az idegenforgalom fejlesztése, jelenleg azonban a kistérségben az idegenforgalomnak még nincs kiépítve a megfelelő infrastruktúrája és szolgáltatói háttere, bár több természeti és építészeti látványossággal rendelkeznek a települések, kihasználtságuk turisztikai szempontból nem jelentős.

A település fejlesztési feladatainak meghatározásához figyelemmel kell lenni a nemzetközi társadalmi-gazdasági, valamint politikai folyamatokra, tehát az Európában zajló folyamatok meghatározóak az országra és így a Nagykállói kistérségre, benne Balkányra nézve is. Az információs társadalom felé való fejlődés olyan körülmények között zajlik, amikor a társadalmi-gazdasági folyamatok kilépnek a nemzetállami keretektől, melyek szükségessé teszik az országok integrálódását, mind kontinens, mind pedig globális méretekben. Az Európai integráció határozza meg a növekedési pályán való haladás lehetőségét és sebességét. A globalizációs folyamatok versenyre kényszerítik a vállalatokat, intézményeket, településeket, városokat, régiókat és országokat. A globális verseny a gazdaságban kikényszeríti az állandó termék innovációt, a gyártási technológiák szüntelen megújításának kényszerét, új piacszerzési és megtartási módszerek alkalmazását.

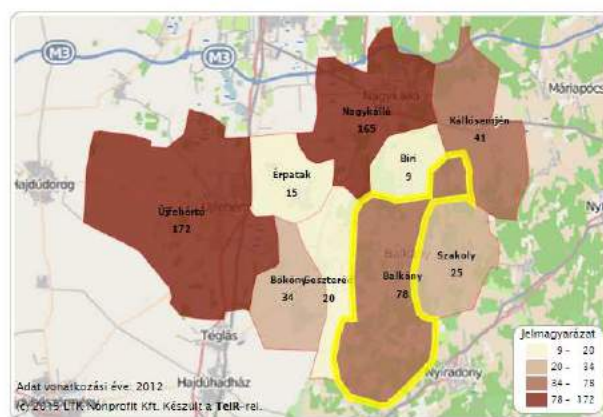
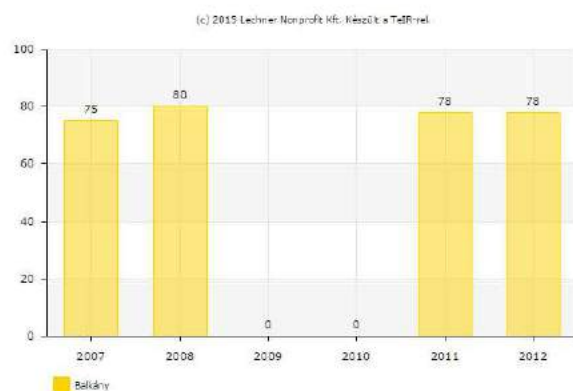
Néhány gazdasági helyzetelemzést segítő adat a TEIR adatbázisból:

A településen működő vállalkozások száma:

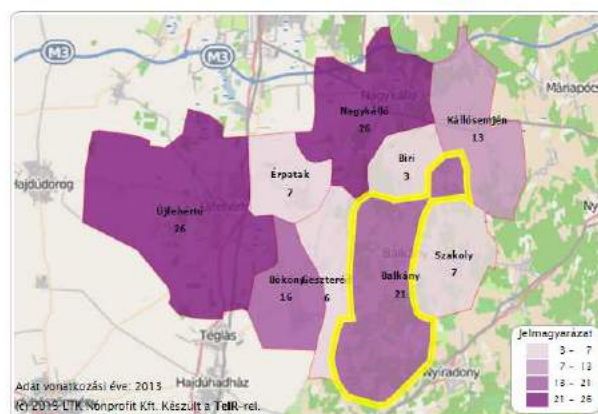
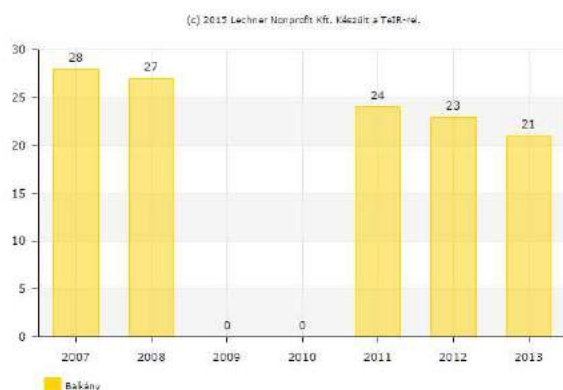

63

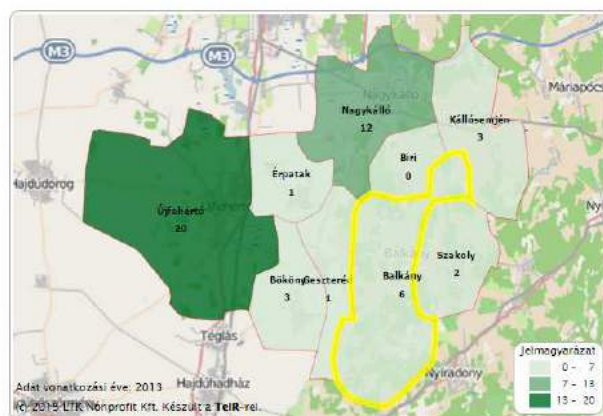
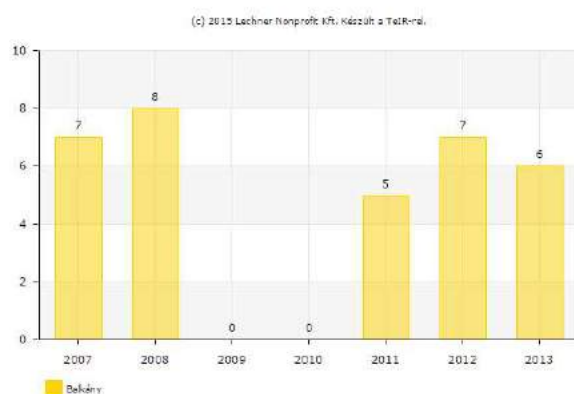
Kiskereskedelmi hálózati egységek száma (gyógyszertár nélkül) (db)

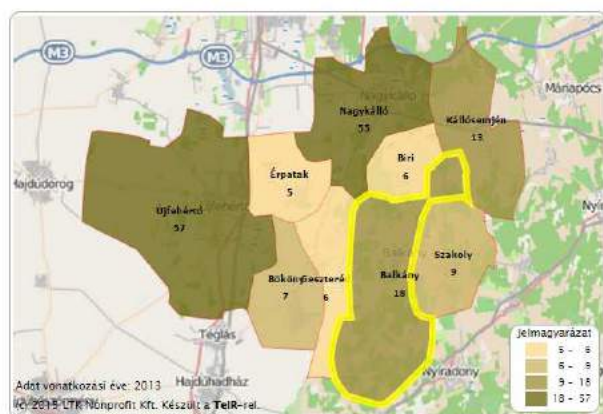
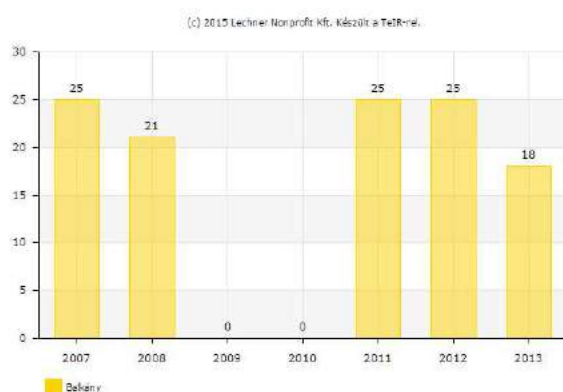
Élelmiszer jellegű üzletek és áruházak száma (db)

Ruházati szaküzletek száma (db)

Vendéglátóhelyek száma (db)

1.9.2. A település főbb gazdasági ágazatai, jellemzői

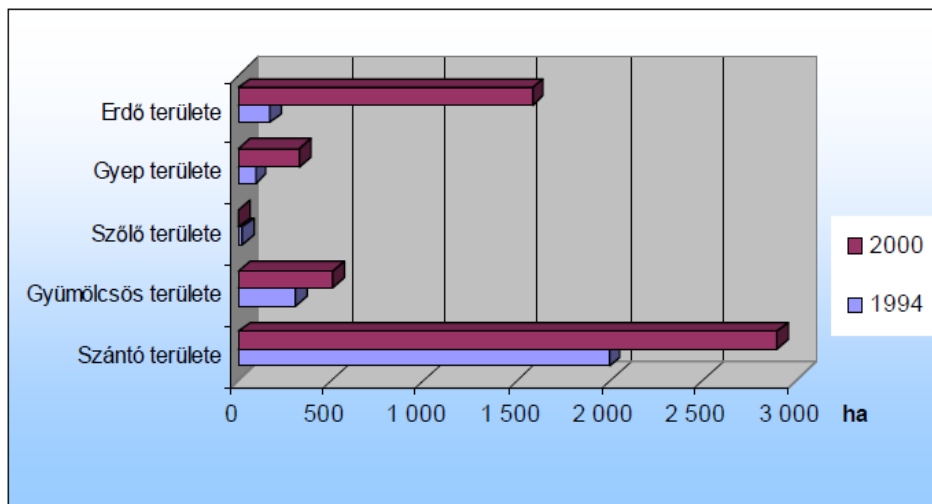
Mezőgazdaság

Balkány Városa mezőgazdasági múltra tekint vissza, ami biztosítja a lakosság jelentős részének a megélhetését. Még ma is kiemelkedő a város alma-, meggytermelése, szántóföldi növény- és zöldségtermesztése, mint például búza, kukorica, napraforgó, burgonya, paprika, paradicsom. Ennek ellenére a város igazgatási területe nagyüzemi gazdálkodásra nem tekinthető alkalmasnak, a termőterületekre jellemző aranykorona átlagértéke csak 13 AK. A város összes termőterületének jelentős részét, 52%-át szántók foglalják el, ahol a szántóföldi növénytermesztésben a kukorica, a gabonafélék és a dohány termesztése a jellemző. A település termőterületének jelentős részén, 30%-án erdő található. Mindezek alapján Országos Területrendezési Terv előírásainak megfelelően a város térsége vegyes terület-felhasználású, mezőgazdasági és erdőgazdálkodási térségekre osztható.

A település külterületén szétszórtan rét- és legelőterületek találhatók, ahol leginkább az állattartás volt a jellemző. A település szőlőterületeinek kiterjedése évről-évre csökken, ma a szőlőtermesztés már csak a kiskertekben jellemző. Gyümölcsösök Perkedpuszta, Görény puszta, Balkány, Béke telep, Csiffy tanya és Aba puszta lakott területek határában jellemzőek.

A helyi mezőgazdaság állapotát a nemzetgazdasági ág szerint működő vállalkozások száma mutatja be megfelelően. 1999 és 2005 között a működő mező- és erdőgazdálkodási vállalkozások száma 31,25%-kal nőtt (32-ről 42-re). Az egyéni gazdaságok számának alakulása azonban más képet mutat: 1994-ről 2000-re az egyéni gazdaságok száma 2002-ről 1777-re csökkent, mely 11%-os visszaesést jelent.

Hasonló csökkenés tapasztalható a gazdaságok állandó foglalkoztatottjainak számában is. Ennek ellenére a következő ábrán jól látható, hogy az egyéni gazdaságokban jelentős mértékű területi növekedés ment végbe 1994-ről 2000-re, mely azonban együtt járt a földbirtokok további aprózódásával.

Forrás: KSH, T-Star

A nemzetgazdasági ágak szempontjából Balkány településen a mezőgazdasági foglalkoztatottak aránya magasabb a járásban mért, és a megyében mért adatoktól. Az egyéni gazdaságokban jelentős mértékű területi növekedés ment végbe az ezredfordulóra, mely azonban együtt járt a földbirtokok további aprózódásával.

Ipar

Balkányban az ipar szerepe fokozatos növekedést mutatott az elmúlt években. Az ipar fejlesztését lehetővé teszi a város megyeszékhelyek közti kedvező földrajzi helyzete, mert közlekedéslogisztikai szempontból szinte egyenlő távolságra fekszik Debrecentől és Nyíregyházától. Az elmúlt évek fejlesztései is hozzájárultak ahhoz, hogy a város megközelíthetősége jelentősen javuljon, elsősorban a főutak rehabilitációjának köszönhetően.

A városban ipari tevékenységet folytató vállalkozások többsége, közel 80%-a a város nyugati részén található ipari területen rendelkezik telephellyel, melyek közül a legjelentősebb ipari vállalkozások a következők:

- Mező-stahl Kft. (vas, acélszerkezet gyártása)
- Metal-Rolled Kft. (fémmegmunkálás)
- Steel-Building Kft. (fémszerkezet gyártás)
- Targoforg Kft. (fémmegmunkálás, forgácsolás)
- Spec Profil Kft. (fémmegmunkálás)

Ezek közül több olyan acélipari produktumokat gyárt, melyeket az ország különböző pontjain épülő hidak, vízi erőművek építésénél használnak fel, így a város iparüzési adójának bevételeinek is jelentős része származik a fent bemutatott vállalkozásoktól. Indokolt volt tehát a város vezetésének azon célja, hogy a település hagyományos fémtechnikai múltjára és jelenére épülő helyi kapacitások továbbfejlődjenek, ennek érdekében 2005-ben a város 22 vállalkozója, az Észak-alföldi Regionális Ügynökség Kht. és Balkány Város Önkormányzata összefogásával megalakult az Első Balkány Fejlesztési Közhasznú Társaság – későbbi nevén Első Balkány Fejlesztési Nonprofit Kft. -, melynek feladata az ipari park cím megszerzése és az ipari park működtetése volt. Első sikerük 2006-ban a város ipari park címének elnyerése volt, tevékenységük között pedig jelenleg az ipari parkba betelepülni szándékozó vállalkozások és a területek tulajdonosa közötti megállapodások előkészítése és lebonyolítása, továbbá az új vállalkozók térségbe csábítása szerepel.

Az ipari foglalkoztatottak aránya Balkányban magasabb, mint a Nagykállói kistérségi és a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei átlag, azonban a foglalkoztatottak többsége nem a város, hanem a szomszédos települések vállalkozóinál tud elhelyezkedni: 59%-uk más településre jár el dolgozni. A globalizáció eredményeként a kutatási, fejlesztési tevékenység a nagy tőkeerejű nemzetközi vállalkozásokhoz és specializált K+F központokhoz kötődik, ez Magyarországon főként Budapestre és környékére koncentrálódik, habár Debrecen is fejlett központnak tekinthető e téren.

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye területén 2010 előtt is mindössze 76 kutató-fejlesztőhelyet regisztráltak, mely az országban található összes kutató-fejlesztőhelynek 2,6%-át jelenti. Ez az arány a K+F tevékenység jelentős elmaradásait mutatja a megyében, nem véletlen tehát, hogy jelenleg Balkány Városban sem található egyetlen K+F tevékenységet folytató vállalat. A legközelebbi kutatóállomás az Újfehértón működő Újfehértói Gyümölcsstermesztési Kutató és Szaktanácsadó Nonprofit Kft.. A kutatófejlesztő témák között a két legfontosabb a biológiai alapok fenntartása és fejlesztése, valamint az integrált termesztés technológia továbbfejlesztése az almatermesztés területén. A cég emellett szaktanácsadási munkát is végez, az almatermesztők számára pl.: évenként öt helyszínen megszervezett téli tanfolyamokon a modern technológia és a gazdálkodás legfontosabb elemei kerülnek ismertetésre. A kutatásfejlesztés és a szaktanácsadási tevékenysége jelentős hatással van a környékbeli, így a balkányi mezőgazdasági termelők tevékenységére is.

Szolgáltatások

A fejlettebb gazdaságok növekedési pályája azt mutatja, hogy a gazdasági gyarapodás és a modernizáció motorjává a szolgáltató szektor vált, ezért elengedhetetlen a szolgáltató szektor (különösen a kereskedelem, az üzleti szolgáltatások és az info-kommunikációs szolgáltatások) gyors ütemű fejlesztése a településen is. A gazdaságában a rendszerváltozás, a kereskedelem és szolgáltatások területén jelentős változásokat hozott. A gazdasági szerkezetváltás előtt a térség minden településén mind fogyasztási cikk, mind iparcikk kereskedelemben a helyi ÁFÉSZ volt szinte az egyedüli, aki a kereskedelmet és szolgáltatást ellátta a térségben.

Ma már a legtöbb ilyen jellegű szolgáltatást helyi vállalkozók biztosítják, és a városban a lakossági alapszolgáltatások valamennyi válfaja biztosított. Egyes szolgáltatástípusok lendületesen fejlődtek, és a szolgáltatások széles körét alakították ki, mint például fodrászat, kozmetika, pénzügyi közvetítés, ingatlanügyek, pénzügyi szolgáltatás, oktatás. A településen működik postahivatal és okmányiroda, amely szintén a lakosság kényelmét szolgálja, viszont hiányoznak a nagyobb kereskedelmi üzletek a városból, így a lakosság nagy része továbbra is a környező városokat és azok bevásárló központjait választja a hétköznapi ügyintézésre. A működő szolgáltató vállalkozások profilja vegyes, a lakossági alapszolgáltatásoktól a gazdasági jellegű szolgáltatásokig terjed, de többségük jellemzően a kereskedelemben tevékenykedik. E szektor domináns szerepét azonban árnyalja, hogy strukturális aránytalanságoktól szenved: bár a vállalkozások nagy hányadát fedi le, de azok jövedelemteremtő képessége alacsony, az ezredforduló szintjéhez képest csökkenést jelent.

Az élelmiszer jellegű üzletek és áruházak száma, valamint az iparcikk kereskedelmi jellegű üzletek száma hozzávetőlegesen csökkenő tendenciát mutat. A ruházati szaküzletek száma stagnáló képet mutat, a településen jellemzően nem találni bútor-, háztartási cikk és elektromos háztartáscikk-szaküzletet. A 2001-es népszámlálási adatok szerint a szolgáltató szektorban közel 700 fő foglalkoztatottat tartottak nyilván. A munkavállalók 74%-a helyben, míg a fennmaradó 26% a környező települések tercier szektorában dolgozott.

Turizmus

Mint ahogyan a Nagykállói kistérség, úgy Balkány sem tartozik Magyarország kiemelt turisztikai célterületei közé. A KSH adatai alapján elmondható, hogy Balkányban a vendéglátás, vendégfogadás palettájáról teljesen hiányoznak a kereskedelmi szálláshelyek. A városban lévő vendéglátóhelyek a helyi lakosság igényeit szolgálják ki, turisztikai vonzerővel nem rendelkeznek, így megállapítható tehát, hogy ma a település nem képes turistákat csábítani a térségbe, ennek ellenére azonban számos kihasználatlan turisztikai attrakciók található itt. A település történetét tekintve nagyobb részt uradalmi terület volt, több nemesi kúriával, kastéllyal rendelkezik. Balkány Városában a turisztikai attrakciói a következők:

- Gencsy kastély
- Gödény kúria
- Református templom
- Római katolikus templom
- Görög katolikus templom
- Csiffy tanya, volt Jármű- kastély parkjában található mamutfenyő

A közeli és szomszédos települések is sok látnivalót biztosítanak a turisták számára, így például a várostól északra Biriben található a Kállay kúria, délre Nyíradonyban a Gúti földvár, Árpádkori templomrom, kilátó, keletre Szakolyban a 14. századi református templomtorony, továbbá Nyírmihálydiban a magtármúzeum, Árpádkori református templom.

Összességében Balkálynak kiemelt figyelmet kell fordítania a város idegenforgalmi kínálatának növelésére, mivel a település rendelkezik azokkal az adottságokkal, mely a turizmus fejlődését elősegíti. Balkány erősségének tekinthető a település elhelyezkedése, a nagyvárosok közelsége, a természeti jellege, falusi turizmus kedvező feltételei, valamint a város arculata.

1.9.3. A gazdasági szervezetek jellemzői, fontosabb beruházásai települést érintő fejlesztési elképzelése

A település jövője a helyi mezőgazdaságra alapuló feldolgozóipar meghonosítása, ami az Önkormányzat részéről magas prioritással bír. Fontos lenne, hogy a településen megtermelt zöldségek és gyümölcsök minél magasabb feldolgozottsággal kerüljenek a piacra, növelve ezzel a lakosság foglalkoztatottságát és a termékek piaci értékét, jövedelemtermelő képességét.

A településen folyamatban lévő önkormányzati fejlesztés:

- Közvilágítás energiatakarékos átalakítása Balkányban

Balkányt érintő jelentős fejlesztési elképzelések:

- Intézményi infrastruktúra-hálózat fejlesztése
- Balkány és Kállósemjén, valamint Balkány és Hajdúsámson összekötőút fejlesztése
- Kerékpárutak kiépítése
- Önkormányzati tulajdonban lévő épületek korszerűsítése
- Bölcsőde kialakítása

1.9.4. A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők (elérhetőség, munkaerő képzettsége, K+F stb.)

Balkány város gazdasági versenyképességét jelenleg három főbb tényező érinti negatívan:

- Az egyik a város elérhetőségének gyengülése, részben a közúthálózat állapotának leromlásával magyarázható, másrészt azzal, hogy a főutak elkerülik Balkányt, valamint a korábbi vasúti elérhetőség megszűnt. A közlekedési zárvány, amelybe a település került, tovább gyengítette térségi szerepkörét.
- A másik nagy probléma a munkaerő képzettségének egyre romló összetétele. A képzett munkaerő elvándorol a településről, egyre többen választják az ingázás helyett az elköltözést. A város növekvő számú roma lakosságának munkaerő-piaci alkalmasságát képzetlenségük hosszú távra bebetonozza, és ez a felnövekvő generációk iskolai teljesítménye alapján a jövőbe vetül.
- A harmadik, talán legégetőbb probléma a fogyasztóképes társadalmi rétegek elvékonyodása. A magyar gazdaság kicsi, nyitott, és duális szerkezetű. Köztük nagy többségben vannak az egyéni, vagy pár fős vállalkozások. Minden régióban a mikrovállalkozások nyújtanak a legtöbb munkavállaló számára kereseti lehetőséget (Forrás: KSH). A munkához jutás és a munkából származó jövedelmek döntő többsége itt, a mikrovállalkozások szintjén dől el.

A jövedelmek elégtelen volta, a fizetőképes belső kereslet beragadása egy extrém alacsony szinten, immár a növekedésnek, sőt a gazdaság körforgásának is az egyik fő akadálya. Ahol nincsen fizetőképes lakosság, ott a mikrovállalkozások – melyek a foglalkoztatás jelentős tényezői országos és helyi szinten egyaránt – megfulladnak, nem képesek működni.

Mindezekkel számolni kell, amikor a település természetes adottságait, vagy a helyben élők szaktudását kiaknázó fejlesztéseket szeretne a város megvalósítani.

1.9.5. Ingatlanpiaci viszonyok (kereslet-kínálat)

A városra a családi házas lakások jellemzőek. A 2011-es népszámlálás adatai szerint 2468 lakás van Balkányon. A lakások alapterületét vizsgálva elmondható, hogy a lakások 55,27 %-a 80 m²-t meghaladja, az egy lakásra jutó alapterület 81 m². A meglévő lakásállománynak a 86,8 %-a be van kapcsolva a közüzemi ivóvízvezeték-hálózatba. A meglévő lakásállománynak a 36,4 %-a van bekapcsolva a közüzemi szennyvízgyűjtő-hálózatba. A lakások komfortokozat szerinti megoszlása: 41,45 % összkomfortos, 34,72 %-a komfortos, 3,40 %-a félkomfortos, 19,89 % komfort nélküli és 0,53 % szükségülakás. 2011-ben az újonnan épített lakások száma 2 volt, míg lakásépítési engedély ennél is kevesebb, 0 volt. A gázhálózatra a lakásállomány 57,3 %-a van bekapcsolva. Az eladásra kínált lakások átlagára Balkányon 52 ezer Ft/m² 2013-ban.

A lakások értékesítési árának elmúlt 10 év során bekövetkezett változását 2002-2009 között tartós emelkedés jellemezte országosan, Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében. A gazdasági válság hatásaként az ingatlanpiaci kereslet drasztikusan visszaesett, ami az eladási árakban is megmutatkozik. A 2009 óta tartó csökkenő trend máig tart, és a Baktalórántházai kistérséget az országos és a megyei visszaesésénél is jobban sújtotta.

1.10. Az önkormányzat gazdálkodása, a településfejlesztés eszköz- és intézményrendszere

Az önkormányzat 2014-ben a képviselőtestület a költségvetés bevételeit és kiadását 1 112 227 E Ft-ban fogadta el az 1/2014. (II.05.) önkormányzati rendelet alapján. Az önkormányzat költségvetésének kidolgozásának alapja, hogy biztosítani tudja az önkormányzat kötelező és önként vállalt közfeladatainak ellátásához szükséges gazdasági alapokat. Az önkormányzat fő bevétele normatív hozzájárulások, kiegészítő támogatás és egyéb támogatás jogcímen keletkezik. Ugyanilyen jelentőséggel bírnak a támogatásértékű bevételek.

1.10.1. Költségvetés, vagyongazdálkodás, gazdasági program

Az Önkormányzat vagyongazdálkodását a Képviselőtestület 1/2014.(II.05.) önkormányzati rendelete határozza meg. A vagyon - rendeltetése szerint - a törzsvagyonból és a törzsvagyon körébe nem tartozó üzleti vagyonból tevődik össze. Az önkormányzat törzsvagyonába a forgalomképtelen és a korlátozottan forgalomképes ingatlanok tartoznak.

Forgalomképtelen ingatlanok a helyi közutak és műtárgyaik, a terek, a parkok, és minden más ingatlan és ingó dolog, amelyet törvény vagy a helyi önkormányzat forgalomképtelennek nyilvánít. A forgalomképtelen ingatlanok az önkormányzat feladatellátáshoz kapcsolódnak, nem idegeníthetők el.

Korlátozottan forgalomképes ingatlanok a közművek, intézmények és középületek, továbbá a helyi önkormányzat által meghatározott ingatlanok és ingók.

Forgalomképes ingatlanokhoz tartoznak az önkormányzat tulajdonába tartozó, értékesíthető telkek, épületek, ingatlanok.

Az önkormányzat közszolgáltatásokat nyújt. Saját tulajdonnal rendelkezik és költségvetési bevételeivel, kiadásaival önállóan gazdálkodik. Az önkormányzat a helyi lakosság szükségleteiből a jogszabályokból adódó feladatait saját költségvetési szerv útján, más gazdálkodó szervezet támogatásával, szolgáltatások vásárlásával illetve más módon jár el. Az önkormányzatnak a bevételei és kiadásai egyensúlyban vannak. Lejárt esedékességű elismert tartozásállománya nincsen.

Az önkormányzati intézményrendszer főbb területei a teljesség igénye nélkül: közigazgatás, oktatás, egészségügy, szociális ellátás, kultúra, sport. A közszolgáltatást nyújtó intézmények fejlesztése magába foglalja a nevelési-oktatási intézmények, az egészségügyi szolgáltatás, a szociális és gyermekjóléti intézmény, illetve a kulturális és közművelődési intézmény fejlesztését is. A megfelelő infrastrukturális háttér kialakítása mellett fontos, hogy a közszolgáltatások, illetve közintézmények mindenki számára elérhetőek legyenek, így gondoskodni kell az intézmények komplex fizikai és infokommunikációs akadálymentesítéséről is. Balkány intézményfejlesztési célja, hogy intézményrendszere helyi szinteken minél szélesebb körű és fejlettebb legyen, annak érdekében, hogy elősegítse a fiatal lakónépesség helyben tartását, a vállalkozások betelepülésével és fejlődésével, biztosítsa a település minőségi életképességét, és további fejlődését.

A városban épített lakások többségét természetes személyek építetik, a 2011. évi népszámlálási adatok szerint a tulajdonjelleg tekintve 2444 lakás van magánszemélynél, 8 önkormányzatnál és 16 más intézményi szervezetenél.

A településen bölcsőde jelenleg nem működik, a bölcsődei ellátásra azonban mutatkozik lakossági igény. A városban működő 2 darab szociális intézmény látja el az idősek intézményi ellátását.

A kulturális és szabadidős szolgáltatások intézményi, szervezeti feltételrendszerét tekintve a város helyzete átlagos. Kulturális életének meghatározó részét képezik az oktatási intézmény mellett, a Művelődési Ház és Városi Nyilvános Könyvtár. A civil szervezetek is hasonló funkciót töltenek be a település életében, így a község esetleges problémáinak a megoldását nem kizárólag a helyi önkormányzat segíti elő.

A közigazgatási funkciójú épületek a település magjában, a polgármesteri hivatalnál és annak környékén helyezkednek el. A www.balkany.hu weboldal biztosítja az önkormányzat internetes megjelenését, a lakosság sokrétű tájékoztatását. Az önkormányzati tisztségviselők és a képviselő-testület bemutatása mellett mindenki számára hozzáférhetőek a város képviselő-testületi ülések jegyzőkönyvei, rendeletei és az ügyintézéshez szükséges hivatalos nyomtatványok, hatályos településrendezési eszközök.

A Polgármesteri Hivatal a jegyző vezetésével önállóan gazdálkodó, teljes jogkörrel rendelkező költségvetési szerv. A képviselőtestület döntéseinek előkészítésére, a döntések végrehajtásának szervezésére, ellenőrzésére állandó vagy ideiglenes bizottságokat hozott létre.

1.10.2. Az önkormányzat településfejlesztési tevékenysége, intézményrendszere

Az önkormányzat településfejlesztési tevékenységi feladatait a 2011. évi CLXXXIX. Magyarország helyi önkormányzatairól szóló törvény szabja meg:

- „13. §
(1) A helyi közügyek, valamint a helyben biztosítható közfeladatok körében ellátandó helyi önkormányzati feladatok különösen:
1. településfejlesztés, településrendezés;
 2. településüzemeltetés (köztemetők kialakítása és fenntartása, a közvilágításról való gondoskodás, kéményseprő-ipari szolgáltatás biztosítása, a helyi közutak és tartozékainak kialakítása és fenntartása, közparkok és egyéb közterületek kialakítása és fenntartása, gépjárművek parkolásának biztosítása);
 3. a közterületek, valamint az önkormányzat tulajdonában álló közintézmény elnevezése;
 4. egészségügyi alapellátás, az egészséges életmód segítségét célzó szolgáltatások;
 5. környezet-egészségügy (köztisztaság, települési környezet tisztaságának biztosítása, rovar- és rágcsalóirtás);
 6. óvodai ellátás;
 7. kulturális szolgáltatás, különösen a nyilvános könyvtári ellátás biztosítása; filmszínház, előadó-művészeti szervezet támogatása, a kulturális örökség helyi védelme; a helyi közművelődési tevékenység támogatása;
 8. gyermekjóléti szolgáltatások és ellátások;
 - 8a. szociális szolgáltatások és ellátások, amelyek keretében települési támogatás állapítható meg;
 9. lakás- és helyiséggazdálkodás;
 10. a területén hajléktalanná vált személyek ellátásának és rehabilitációjának, valamint a hajléktalanná válás megelőzésének biztosítása;
 11. helyi környezet- és természetvédelem, vízgazdálkodás, vízkárelhárítás;
 12. honvédelem, polgári védelem, katasztrófavédelem, helyi közfoglalkoztatás;
 13. helyi adóval, gazdaságszervezéssel és a turizmussal kapcsolatos feladatok;
 14. a kistermelők, őstermelők számára – jogszabályban meghatározott termékeik – értékesítési lehetőségeinek biztosítása, ideértve a hétvégi árusítás lehetőségét is;
 15. sport, ifjúsági ügyek;
 16. nemzetiségi ügyek;
 17. közreműködés a település közbiztonságának biztosításában;
 18. helyi közösségi közlekedés biztosítása;
 19. hulladékgazdálkodás;
 20. távhőszolgáltatás;
 21. víziközmű-szolgáltatás, amennyiben a víziközmű-szolgáltatásról szóló törvény rendelkezései szerint a helyi önkormányzat ellátásért felelősnek minősül.
- (2) Törvény a helyi közügyek, valamint a helyben biztosítható közfeladatok körében ellátandó más helyi önkormányzati feladatot is megállapíthat.

Az önkormányzat fejlesztési tevékenysége elsősorban a helyben felmerülő igények kielégítését szolgálja a helyi lehetőségek és elérhető források függvényében. A városnak nincs olyan intézményrendszere, amelynek fő tevékenysége a fejlesztés; a polgármesteri hivatal dolgozói, illetve a képviselő-testületi tagok végzik az ilyen jellegű tevékenységeket, szükség esetén külső szakemberek bevonásával.

A Polgármesteri Hivatal feladata az önkormányzat működésének segítése, a közigazgatási ügyek döntésre való szakszerű előkészítése és a döntések végrehajtásával kapcsolatos feladatok és államigazgatási ügyek ellátása. A hivatal, mint önállóan működő és gazdálkodó, teljes jogkörrel rendelkező költségvetési szerv, ellátja az igazgatási szervezet működtetéséhez szükséges gazdasági, pénzügyi, jogi, szakmai, ügyviteli, adminisztratív feladatokat, valamint az önkormányzatok, és az önállóan működő intézmények vonatkozásában a pénzügyi, gazdasági feladatokat egyaránt.

1.10.3. Gazdaságfejlesztési tevékenység

Összefogott gazdaságfejlesztési programmal az Önkormányzat nem rendelkezik. A gazdaságfejlesztési tevékenység szervezettebbé tétele és kiegészítése szükséges.

A helyi gazdaságfejlesztés legfontosabb jellemzői:

- helyi kezdeményezésre vagy annak bátorításával jön létre;
- helyi elköteleződéssel jellemezhető, azaz helyi szereplők (önkormányzat, vállalkozások, civil szervezetek és lakosság) együttműködésében, részvételével és érdekében valósul meg;
- elsősorban helyi eszközökre, belső erőforrások felhasználására épít, a külső eszközöknek és erőforrásoknak elsősorban átmeneti ösztönző szerepük van;
- autonóm, egyedi, helyhez illő megoldásokat keres;
- a helyi közösség ellenőrzése mellett valósul meg;
- a helyi „piac” szervezésére irányul;
- a fejlesztett gazdasági tevékenység eredményei alapvetően helyben hasznosulnak;
- a gazdasági célok mellett helyi közösségi, társadalmi célokat vállal;
- önmagát építő folyamatként valósul meg, stratégiai szemlélettel.

A helyi gazdaságfejlesztés járulékos hasznai:

A helyi gazdaságfejlesztésnek számos pozitív hatása van, amelyek területfejlesztési és vidékfejlesztési jelentőséggel bírnak:

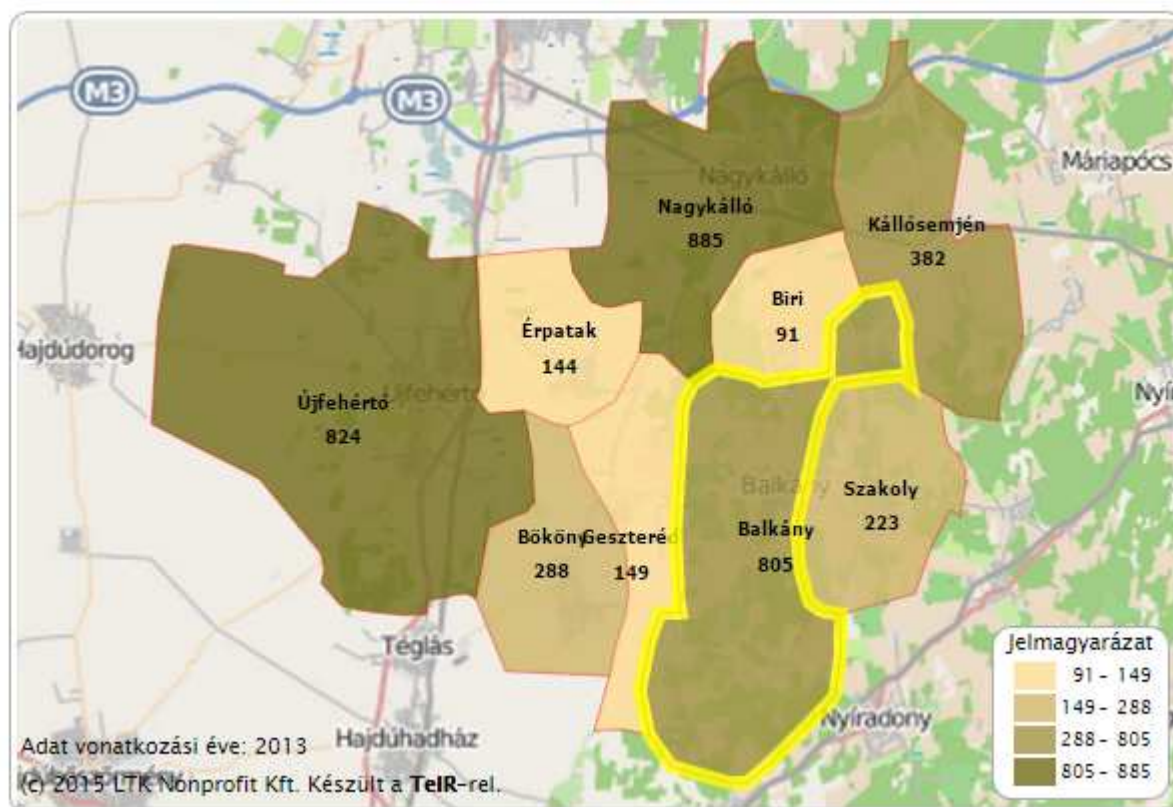
- helyi vállalkozói tevékenységet generál;
- munkahelymegőrző és -teremtő szerepe van;
- mozgósítja a helyi közösséget, bővíti a helyi együttműködési hálót;
- a helyi erőforrások fenntartható használatához vezet;
- erősíti a helyi identitást és lokálpatriotizmust;
- a település népesség-megtartó erejét növeli, élhetőségét javítja;
- megújítja a város-vidék kapcsolatokat.

1.10.4. Foglalkoztatáspolitikai

Az önkormányzat törekszik arra, hogy a településen élő aktív korúak saját jövedelemszerző erejükre támaszkodva váljanak képessé az önfenntartásra, családfenntartásra. Ennek érdekében lehetőségeihez mértén támogatja a vállalkozásokat, munkaadókat.

A nyílt munkaerőpiacon elhelyezkedni nem tudókat az önkormányzat közfoglalkoztatottként tartja a munka világában. Az alacsony képzettségű (jellemzően a szegregált, vagy szegregációval veszélyeztetett környezetben lakó) munkanélküliek foglalkoztatására minden közmunkaprogramot megvizsgál.

Jövőbeni lehetőségként a szociális szövetkezet megerősítését, munkaerő-szükségletének növelését, valamint fellevevőpiacának szélesítését tervezi az önkormányzat kihasználni, oly módon, hogy a szövetkezet reális perspektívát nyújtson a más módon nem (vagy csak közmunkaprogramban) foglalkoztatható munkavállalók számára.

Regisztrált munkanélküliek száma 2013-ban Forrás: TEIR

1.10.5. Lakás- és helyiséggazdálkodás

Az önkormányzat tulajdonát képező – a rendelet hatálya alá tartozó - ingatlanairól nyilvántartást vezet, amely tartalmazza az ingatlanokra vonatkozó valamennyi lényeges adatot, így az ingatlan helyrajzi számát, az ingatlan fekvését, utca, házszám, a lakás alapterületét, komfortfokozatát, az ingatlanhoz tartozó egyéb épületek megnevezését, kerthasználatot, annak jellegét, stb.

1.10.6. Intézményfenntartás

Balkány Városban működő oktatási intézmények:

1. A Balkányi Szabolcs Vezér Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola vonatkozásában kizárólag a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvényben meghatározott működtetéssel összefüggő pénzügyi gazdálkodási feladatokat látja el.
2. Balkányi Barackvirág Óvoda (4233 Balkány, Rákóczi u. 8.) A képviselő-testület ellátja az önállóan működő gazdálkodási besorolású, közös igazgatású köznevelési intézménygazdálkodással kapcsolatos feladatokat is. A hozzárendelt költségvetési szervnél a pénzügyi, gazdasági tevékenységet az intézményvezetője látja el, a gazdálkodási feladatait külön megállapodás határozza meg.

1.10.7. Energiagazdálkodás

Az utóbbi évek intézményfejlesztési beruházásainak fontos részét képezte, hogy energetikailag korszerű, modern hőtechnikai elvárásoknak megfelelő épületek adjanak helyet a szolgáltatásoknak. A beruházásokban egyre szélesebb körben kapnak szerepet az alternatív energia kihasználást célzó megoldások.

A cél a villamos energia fogyasztás részbeni kiváltása a megújuló energiaforrással működő termelő berendezéssel. A berendezés által termelt villamos energia a felhasználó belső hálózatán közvetlenül felhasználásra kerül, illetve ún. ad-vesz mérőóra beépítésével a pillanatnyi termelési többlet visszatáplálásra kerül elszámolásra az áramszolgáltatóval.

Az Önkormányzat által működtetett intézményekben nem került telepítésre energiahasznosító berendezés.

1.11. Településüzemeltetési szolgáltatások

A településüzemeltetéssel kapcsolatban a közművek vonatkozásában az Önkormányzat szerződött partnerein keresztül látja el a feladatokat.

A szemétszállítás a város teljes közigazgatási területére vonatkozóan megoldott. A szemétszállításra szolgáltatási szerződést a város a Térségi Hulladékgazdálkodási Kft.-vel kötött.

A városban a gázszolgáltatás kiépített, a tanyavilágban a gázvezeték nincs kiépítve. Szolgáltatóként a TIGÁZ van jelen.

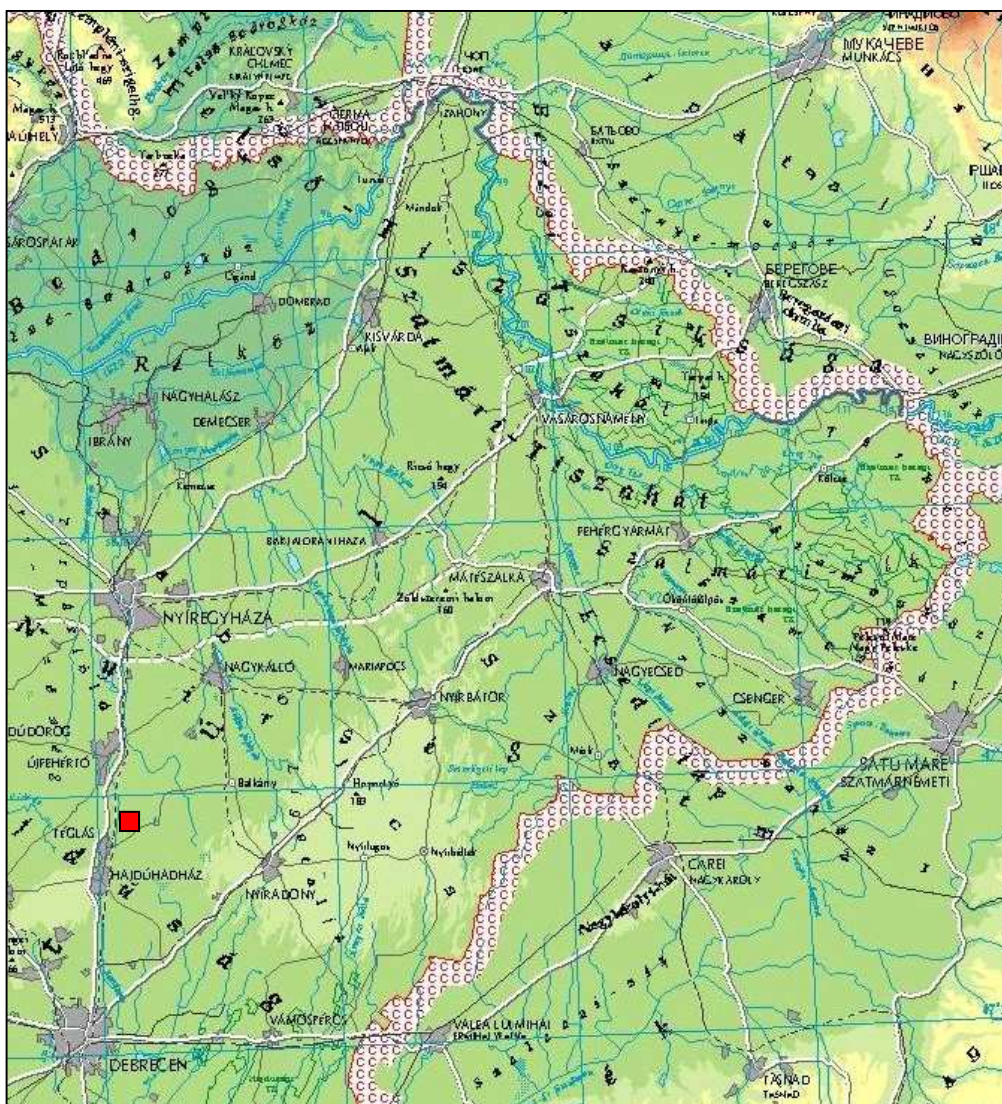
A település elektromos rendszere kiépített, a szolgáltatást az E-ON végzi.

A településen jelen van valamennyi mobil szolgáltató, a vezetékes telefonszolgáltatást a Magyar Telekom végzi. Saját maga látja el a közút kezelés-karbantartás árok és padkarendezéssel a nem országos főutakon, valamint a közterület, és parkrendezési feladatokat.

1.12. A táji és természeti adottságok vizsgálata

Balkány az Észak-alföldi régióban, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye déli részén helyezkedik el. A város a járásszékhelytől, Nagykálltól 14 km-re délre, a megyeszékhelytől, Nyíregyházától 27 km-re délkeletre és a régióközponttól Debrecéntől 40 km-re északkeletre található. Balkány Szabolcs-Szatmár-Bereg megye 12. legnépesebb városa, a megye 4. legnagyobb közigazgatási területű (Nyíregyháza, Újfehértó, Tiszavasvári) települése. A város belterülete 629, külterülete 8.370 hektár. Balkány a megye második legkisebb népsűrűségű (71 fő/km²) városa. A nagyvárosok közelsége ellenére a város vidékies karakterű település. Magyarország kistájainak katasztere (Dövényi, 2008) alapján Balkány szinte teljes egészében a Közép-Nyírségi kistájhoz tartozik. (A település közigazgatási területének déli része átnyúlik a Dél-Nyírségi kistájba).

74

Forrás: http://hibernia.hu/falit/mo_domb.JPG,
Közép-Nyírség kistáj elhelyezkedése Magyarországon

1.12.1. Természeti adottságok

A természeti értékek és természeti területek a nemzeti és települési vagyon sajátos és pótolhatatlan részei. Fenntartásuk, kezelésük, állapotuk javítása, a jelen és a jövő nemzedékek számára való megőrzése, a természeti örökség és a biológiai sokféleség oltalma, valamint az ember és a természet közötti harmonikus kapcsolat biztosítása a környezet-természetvédelmi tevékenység lényeges feladata.

Földtani adottságok

A kistáj felszínét a szél pusztító és építő munkája révén létrejött különböző deflációs és akkumulációs futóhomokformák, az egykori folyók elhagyott völgyei, valamint nyírvízlaposok teszik változatossá, leggyakoribb geológiai képződménye viszont a futóhomok, amely általában folyóvízi homokra, iszapos-agyagos üledékre vagy lösszerő képződményekre települt.

A Nyírségben a homok az uralkodó talajtípus. Talaj minőségi romlását a savasodás és a szélerózió (defláció) folyamata gyorsítja. A nagymértékű defláció oka elsősorban az uralkodó talajtípusokhoz helytelenül kiválasztott művelési ágakban (túlzott arányú a szántóföldi művelés erőltetése és támogatása), valamint a helytelenül kiválasztott agrotechnikai módszerekben keresendők (pl. gyümölcsstermesztés esetén a sorközök tárcsázása füvesítés helyett). Továbbá a defláció folyamatát erősíti a fasorok kivágása, noha a káros folyamat megállításában nagy szerepük lenne.

A kistáj felszínét a szél pusztító és építő munkája révén létrejött különböző deflációs és akkumulációs futóhomokformák, az egykori folyók elhagyott völgyei, valamint nyírvízlaposok teszik változatossá, leggyakoribb geológiai képződménye viszont a futóhomok, amely általában folyóvízi homokra, iszapos-agyagos üledékre vagy lösszerő képződményekre települt. Kisebb kiterjedésben a Város Geszteréddel határos részein löszös homokkal borított felszínt találunk, a nyírvízlaposokban és az elhagyott folyó medrekben öntésiszap, öntéshomok, a várostól északra a mély fekvésű részeken kotu a talajképzőközet.

A település talajminősége az éghajlati viszonyok, a talaj összetétele, a humusztartalom és a hidrológia szempontjából gyenge. A táj természetes növényzete az Eupannonicum (Alföld) flóraidéken belül a Nyírségense flórajárás része, erdőtársulásait akácok és nyárfások alkotják egy kevés tölgy- és fenyő erdővel. Helyenként éger-, fűz- és nyírfacsoportokat is találunk, a vizenyős laposok jellemző fái a kecskefűz, a fehér fűz és a fehér nyár. Az egykori jellegadó faj a kocsányos tölgy ma alárendelt szerepet tölt be a telepített erdőkben, és a lágyszárú növénytársulások az élőhelyek felaprózódása, az intenzív szántóföldi művelés közvetlen hatása miatt szinte mindenütt idegen, zavarást jelzőfajokkal tarkítottak. Leginkább a nagyobb kiterjedésű vizenyős részeken maradtak meg az eredeti vízi, mocsári és réti vegetáció jellegadó fajai, illetve a településen található a növényritkaságnak számít a Csiffy-tanyán álló 150 éves mamutfenyő, amit 1860 körül ültetettek.

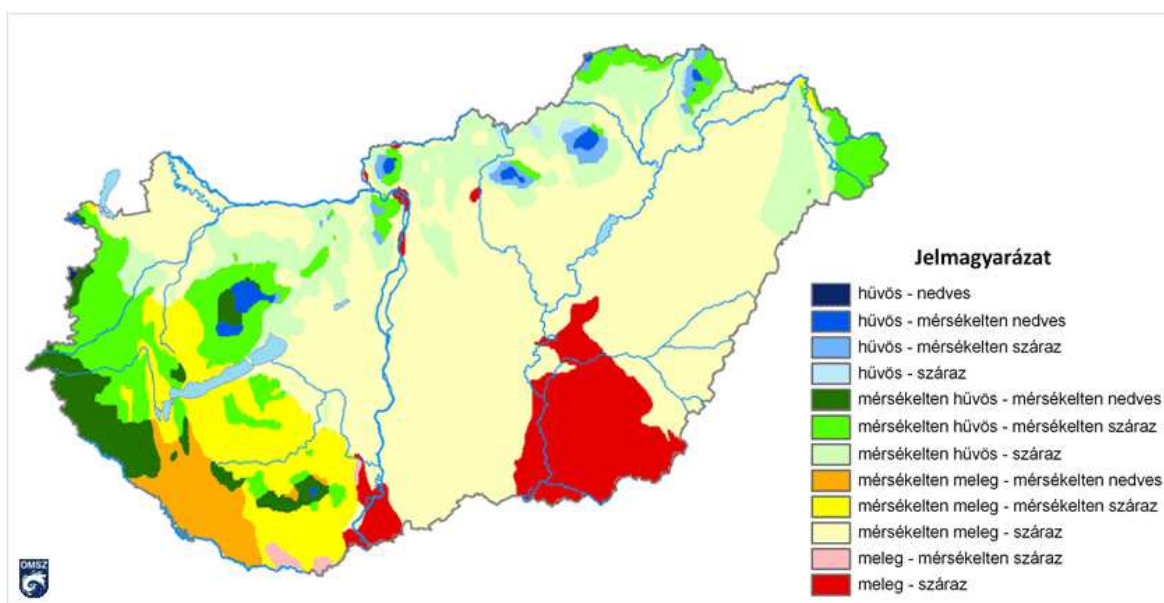
Domborzati adatok

A Nyírségi kistérség szinte teljesen sík terület. Lejtéviszonyait tekintve 97,2% lejtése kisebb mint 1%, 2,7% lejtése 1-3 %, és csupán 0,1% lejtése 3-5%. A térségben folyó nem található, csupán a Lónyai csatornába torkolló mesterségesen kialakított főfolyások haladnak rajta keresztül.

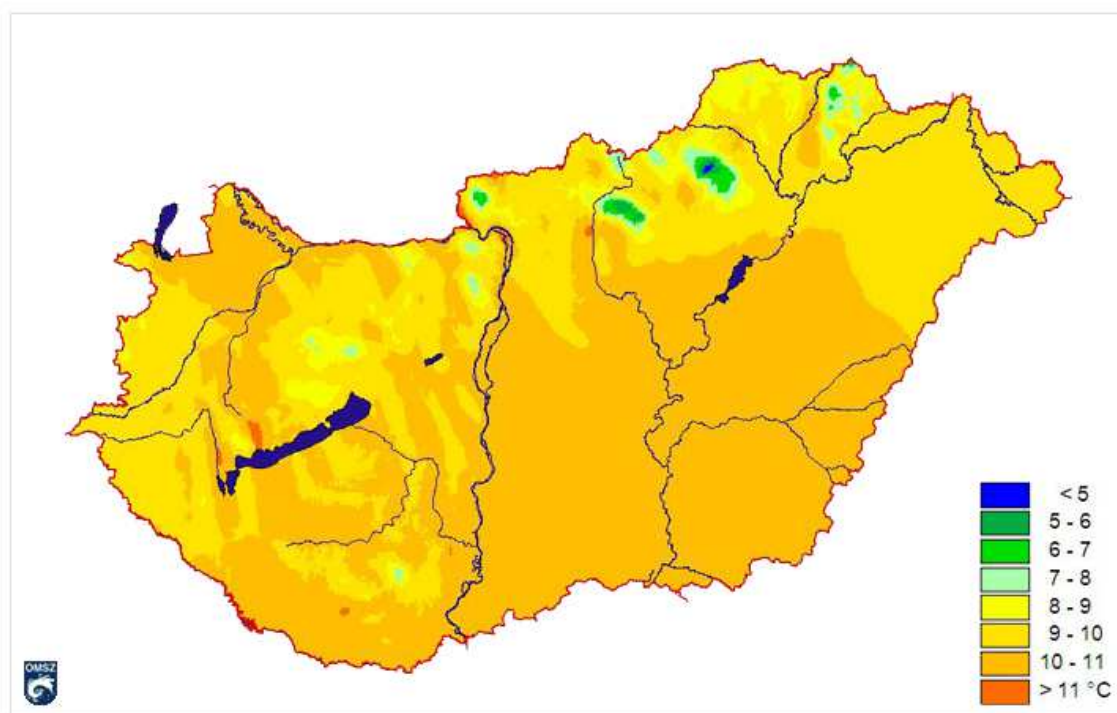
Balkány természetföldrajzi besorolását tekintve a Közép-Nyírség kistájegység déli részén helyezkedik el. A település legdélibb területei pedig átnyúlnak a Dél-Nyírségi kistájegység déli területeire. A 95,7 és 163 m közötti tszf-i magasságú, félig kötött futóhomokkal, lösszel és löszös homokkal fedett hordalékkúpsíkság enyhén észak felé lejt. A kistáj típusos formái a szélbarázdák, a 12-16 métert is elérő garmadák és az észak-északnyugat – dél-délkeleti irányú elzárt medencéket alkotó egykori folyóvölgyek. A nagy relatív reliefű, szélbarázdás felszínnek adottsága kedvezőtlen a mezőgazdasági termeléshez, a felszínüket főként erdőként hasznosítják. A felszínt általában vastag löszös homok fedi, a kistáj déli részén a löszös homok futóhomok felszíneibe megy át.

Éghajlat

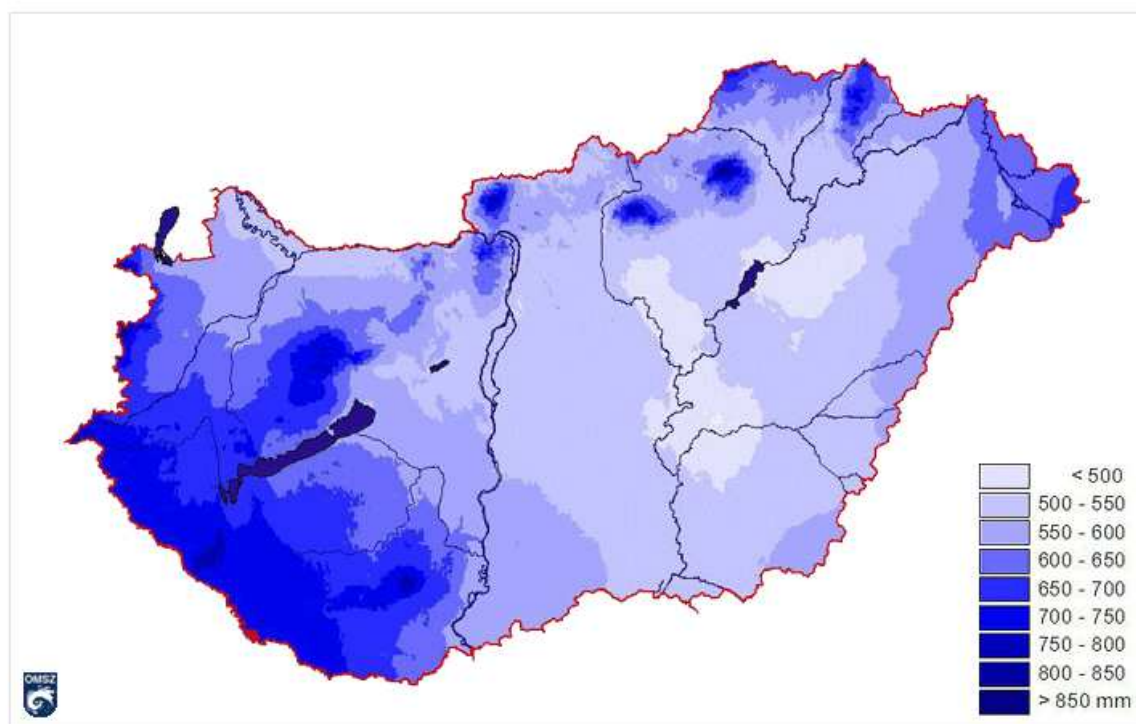
A város éghajlatára jellemző, hogy a szomszédos tájak éghajlati jellegzetességei itt találkoznak. A település éghajlata mérsékelt meleg (közel a mérsékelt hűvöshöz) és nyugaton száraz, északkeleten közel van a mérsékelt száraz kategóriához. A településen a napsütéses órák száma évi 1850-1900 óra, dél felé haladva majdnem 1950 óra körüli. Az évi középhőmérséklet 9,4-9,7 °C közelében alakul. A csapadék évi összegének alakulása változatos, a kistérség déli területein 540-570 mm körüli. A térségben sorrendben az északkeleti, a délnyugati és az északi a leggyakoribb szélirány.

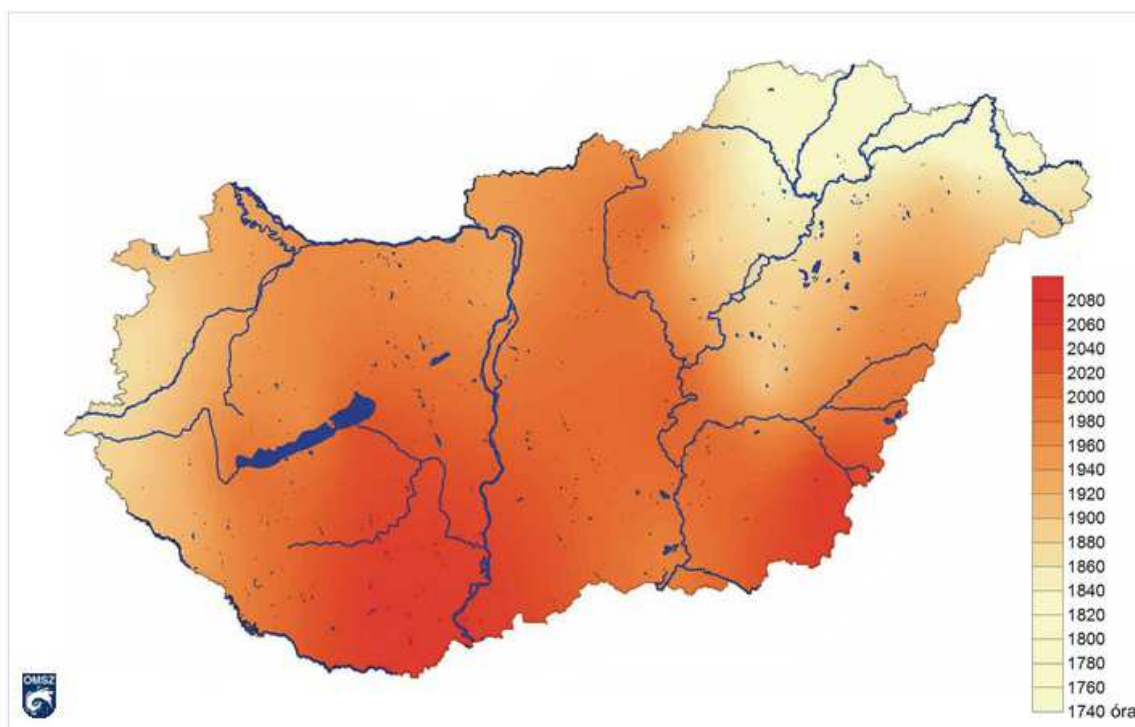
Magyarország éghajlati körzetei (Péczeli György munkája alapján)

az évi átlagos középhőmérséklet Magyarországon az 1971-2000 közötti időszak alapján

Átlagos éves csapadékösszeg az
1971-2000 közötti időszak alapján

Az évi átlagos napfénytartam (óra) Magyarországon az 1971-2000 közötti időszak alapján

Forrás: www.omsz.hu

Vízrajz

Balkány vízrajzára az elmúlt évszázadban jellemző tavak és mocsarak a 19. század utolsó harmadában végrehajtott belvízrendezés következtében mára csak foltokban maradtak meg, többnyire nádas vagy zsombékos formájában. A városnak nincs természetes vízfolyása, területének északi részét behálózó csatornái a 414,3 km² vízgyűjtőű VII. számú főfolyásba, a vízválasztó vonaltól délre eső területen átfolyó csatornák a VIII. számú főfolyásba ömlenek. A város határán található egy mesterséges halastó, a Téglagödör.

A területet behálózó csatornák, szivárgók:

- Érpataki (VIII. sz.)-főfolyás
- Balkányi (VII. sz.)-folyás
- Gyilkos-tói-szivárgó
- Tótapai-szivárgó
- Derecskei-Kálló
- Csentréti-szivárgó
- Kállai (VII. sz.)-főfolyás
- Csentréti szivárgó
- VII/3.sz. mellékág
- VII./3-3. sz. oldalág
- Görénypusztai szivárgó
- Katona féle szivárgó
- Katona féle szivárgó oldalága
- Cseplesz szivárgó
- Újhelyi szivárgó
- Újhelyi szivárgó oldalága
- VII/3-4.sz. oldalág
- VII/3-4.sz. oldalág kiágazása
- Czibaki szivárgó
- Somossy szivárgó
- Somossy szivárgó oldalága
- Bay szivárgó
- Abapuszta - Finánc tanya szivárgó
- Kecskési szivárgó
- Szitási szivárgó
- VII./6. sz. mellékág

Növényzet és állatvilág

Balkány területe növényföldrajzi beosztás alapján a Nyírségi (Nyírségense) flórajárásba tartozik (Soó R., Keresztesi Z., Molnár M., 2011). A terület túlnyomórészt mezőgazdaságilag művelt potenciális erdőterület. A kistáj déli területei alföldi viszonylatban magas erdősültségűek, de az őshonos erdőket jórészt felváltották az ültetvények (akác, nyárfa). A térség eredeti, ősi növénytakaróját a lombos erdők mellett a buckaközi lápok és a homoki gyepek őrzik. A természetszerű homoki erdőmaradványok gyöngyvirágos és gyertyános-kocsányos tölgyes, kisebb részben keményfaligetek és pusztai tölgyesek származékai. A mélyedésekben jellemzőek a vízhez kötődő társulások (lápi jellegű mocsárrétek, sásosok, zsombékosok). Az eredeti növénytakarók fennmaradását a térségi vízhiány mellett az özöngyomok terjedése is veszélyezteti. A település növénytani ritkaságának számít a helyi védettségű, Csiffy tanyán álló 150 éves mamutfenyő, amit 1860 körül ültetett egy helyi polgár. A körzetben a magas erdősültség miatt aránylag magas a térség vadállománya. A terület védett területein pedig közösségi jelentőségű állatfajok élnek. A Balkányi Libegős idáig még fel nem mért rovarfaunája valószínűleg értékes (Natura 2000 adatlap).

1.12.2. Tájhasználat, tájszerkezet

1.12.2.1. Táj történeti vizsgálat

A Nyírségnek a honfoglaló magyarok által itt talált utolsó természetes képe a síklápokkal, mocsarakkal, pusztagyepekkel tarkított erdőssztyepp lehetett, melynek uralkodó faja a tölgy volt. Ebből alakult ki a középkorban az a mozaikos táj, ahol kis falvak sokasága húzódott meg, melyek lakói az erdős-lapos-buckás területen rét és legelőgazdálkodást, kis parcellák szántóföldi művelést folytattak, s élvezték azt a terített asztalt, amit a gazdag természet nyújtott: az erdők gyümölcseit, a tocsogós laposok bőséges hal és vadtermését. A törökdúlás következtében a kis falvak többsége elnéptelenedett. A táj a XVIII., de főleg a XIX. századtól kezdett újra benépesedni, újjáépültek a falvak. A XIX. század második felétől kezdve felgyorsult a természet átalakítása, melynek nyomán kezdett kialakulni a táj ma ismert képe. A legnagyobb beavatkozás a térség vizeinek lecsapolása volt. Az ún. nyírvízmentesítő társulatok 1892-től kezdve csatornákkal hálózta be a területet, s a korábban lefolyástalan nyírvízlaposok vizét összegyűjtötték.

A vízrendezésnél jóval korábban, már a XVI-XVII. század török világa alatt megkezdődött az erdőterületek csökkenése, melyek helyét szántók, gyümölcsösök, rétek, homoki legelők foglalták el. Ezt tetézte a megmaradt erdők faállományának átalakítása, amikor a tölgyet a gyorsan növekvő, a szárazságot jobban tűrő akáccal váltották fel. Ez a folyamat, bár a XIX. században elindult, az I. világháború után gyorsult fel, amikor a 20-as évek fakonjunktúrájának idején az értékes, idős tölgyeseket fakereskedők vásárolták fel.

Az 50-es évektől az akác mellett egyre gyakoribbá vált a szintén tájidegen erdei és fekete fenyő, valamint a nemesnyár használata nemcsak az őshonos erdők felújítására, de a néhai homoki tölgyesek helyén létrejött silány szántók újrafásítására is. Az akác és a többi tájidegen faj a térség élővilágát, tájképét elszegényítette. Ráadásul az erdők tarvágás utáni kituskózása és mélyszántása nyomán eltűnt az erdei aljnövényzet és az erdőssztyepp jellegű növényzet túlnyomó része. Ez a folyamat pusztította ki a térségből a hóvirágot, a tarka nőszirmot, de igen súlyos csapást mért az egykor igen gyakori egyhajúvirág, tarka sáfrány és magyar nőszirm állományaira is.

A természetes táj pusztulásának folyamatára a „koronát” a természettel még viszonylag összhangban élő kispusztai életformát felváltó nagyüzemi gazdálkodás erőltetett és átgondolatlan meliorációi, gyepterelátásai, kemizálása tették fel. Ennek nyomán sok vízállás, homoki rét, és legelő tűnt el örökre.

Bár a táj a változások ellenére sokat megőrzött ősi képéből, az erdők, legelők, rétek és szántók változatos hangulatából, az eredeti természet – a homokpuszták, láprétek, fűzlápok, keményfás ligetek, pusztai és gyöngyvirágos tölgyesek – a fent leírt folyamatok hatására szigetszerű maradványfoltokra húzódott vissza. Ennek következménye a tájvédelmi körzet szétszórta, mozaikos jellege. Az utóbbi évtizedben újabb veszélyek öltöztek aggasztó méretet. A természetes élővilág megmaradt apró szigeteit a többnyire amerikai származású özönnövények fokozódó inváziója szorongatja. A gyepek rohamos pusztulását okozza, hogy az állattartás feltételei igen rosszak, ezért egyre kevesebb legelőre és kaszálóra van szükség.

A település tájhasználatának alakulása, változása az I. Katonai felmérés (1763-1787), a II. Katonai felmérés (1806-1869), a III. Katonai felmérés (1869-1887) történeti térképek vonatkozó szelvényein, illetve a Google Earth közelmúltban készült műholdfelvételein keresztül kerül bemutatásra.

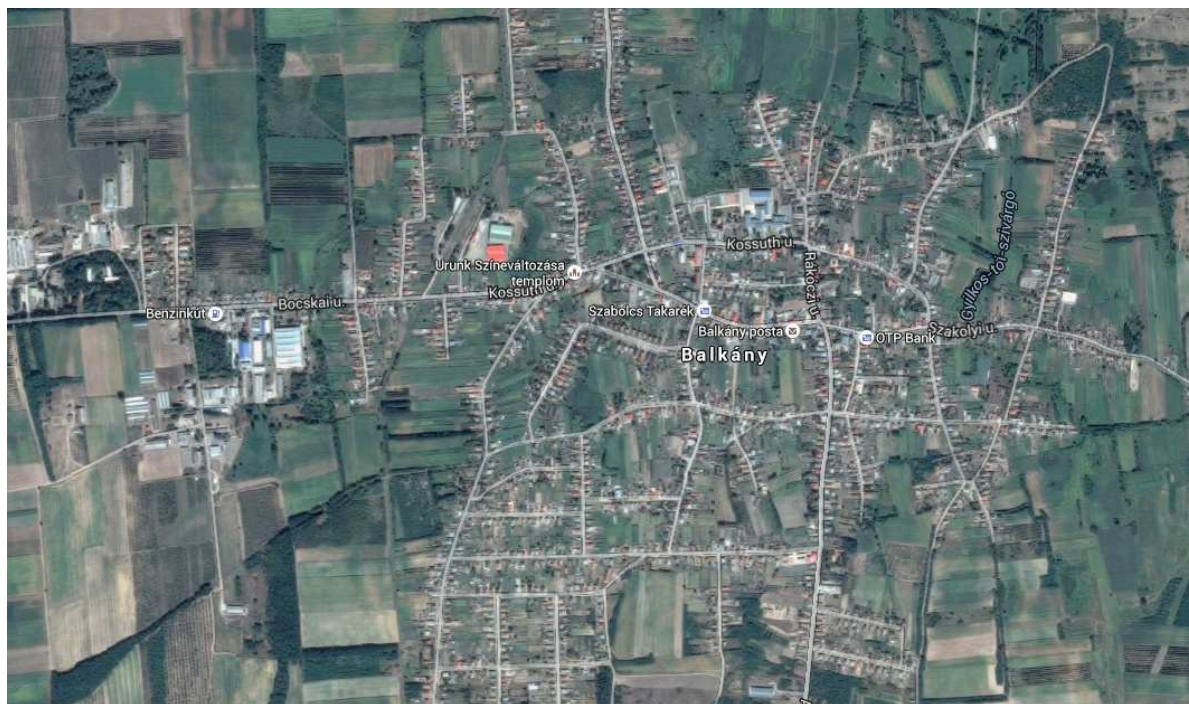
I. katonai felmérés (1763-1787)

II. katonai felmérés (1806-1869)

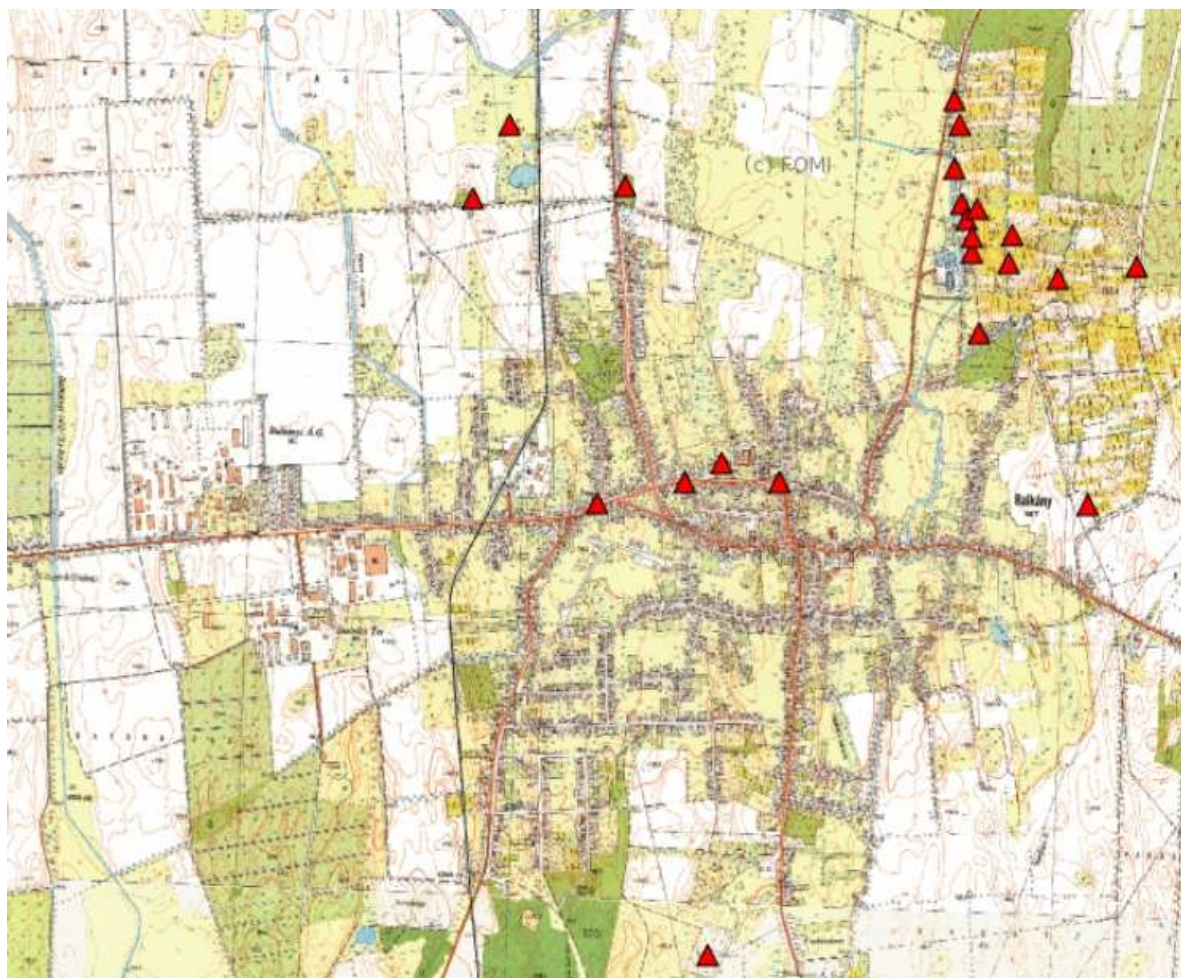

III. katonai felmérés (1869-1887)

Műholdfelvétel

Az elmúlt cca 250 évet felölelő térképi ábrázolások vizsgálatát követően megállapítható, hogy a települést délen lévő erdős területek mára ár teljesen eltűntek. A település lakott területeinek terjeszkedés a déli irányba számottevő.

1.12.2.2. Tájhasználat értékelése

A település rendezési terv települési táji környezetre gyakorolt hatása nem minősül jelentős hatásnak. A környezeti hatások a módosítások után szinten tartó, vagy az átminősítéseknek köszönhetően kedvezőbb környezeti állapotot eredményeznek. A módosítások nem eredményeznek az eredeti állapottól kedvezőtlenebb környezeti, tájképi változást.

A változtatások lokálisan az eredeti települési, táji környezetben a tájkép lényeges megváltoztatása nélkül valósítható meg és tartható fenn.

A tájrendezési vizsgálatot, illetve értékelést a jelenlegi szerkezeti terv terület felhasználási és szabályozási elemeiben bekövetkező változtatási igény tette indokolttá.

Földrészlet statisztika fekvésenként

fekvés	földrészletek száma	egyéb önálló épületek száma	egyéb önálló lakások száma	összes terület (m2)
belterület	2624	15	52	6276245
külterület	4195	1	4	83274218
zártkert	280	0	0	434612
ÖSSZESEN	7099	16	56	89985075

Földrészlet statisztika művelési áganként

művelési ág	földrészletek száma	alrészletek száma	összes alrészlet terület (m2)
erdő	616	717	27644757
fásított terület	10	10	7695
gyümölcsös	749	952	12234258
kert	66	68	52681
kivett	4131	4179	11403207
legelő	134	166	2245974
nádas	10	11	201381
rét	489	589	4787478
szántó	2379	4532	30870378
szőlő	256	268	537266

1.12.3. Védett, védendő táji-, természeti értékek, területek

Kistájkataszteri besorolás szerint Balkány a Nyírség kistáj területén helyezkedik el, így az épített és természeti környezetét egyaránt a kistáj geoökológiai sajátosságai határozzák meg.

A Natura-2000 besorolás alapján, a közigazgatási területen egy kiemelt jelentőségű különleges természetmegőrzési területet találunk, a Balkányi Libegőst (HUHN20133).

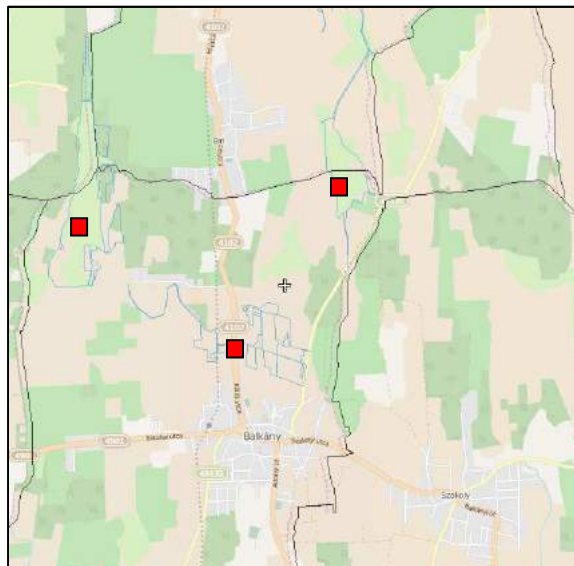
Balkány és térsége védett területei:

- Országosan védett természeti területek (gyep, csatorna, vízállás és ezek környezete)
- NATURA 2000 Hálózat területei között különleges természetmegőrzési területek találhatók:
 - Libegős
 - Balkány: 0171/4, 0171/5, 0171/6, 0171/23, 0172, 0173/2, 0177/1, 0177/3, 0177/4, 0180/1, 0180/2, 0180/3, 0185, 0188
- Helyi védelemre javasolt természeti értékek

Érzékeny természeti területtel, illetve különleges madárvédelmi területekkel Balkány nem rendelkezik.

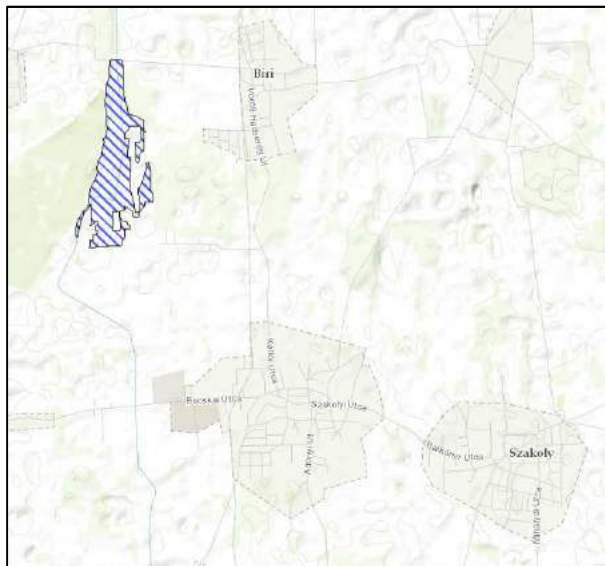
Balkány és Biri települések területén található a 139,17 hektáros Libegős különleges természetmegőrzési Natura 2000 terület. A védett területen kiemelt fontosságú a közösségi jelentőségű fajok és élőhelytípusok kedvező természetvédelmi helyzetének fenntartása, lehetőség szerinti fejlesztése. A terület botanikailag gazdag, az idáig még fel nem mért rovarfaunája valószínűleg értékes. A település Natura 2000 területei által érintett földrészleteinek jegyzékét a 14/2010 Kvm rendelet 3. melléklete tartalmazza.

Balkány ex-lege védett lápjai

Forrás: Országos Környezetvédelmi Információs Rendszer, webgis.okir.hu

Balkányi Libegős Natura 2000 különleges természetmegőrzési terület

Forrás: Natura 2000 Viewer, natura2000.eea.europa.eu

Balkányi Libegős Natura 2000 terület közösségi jelentőségű élőhelytípusai

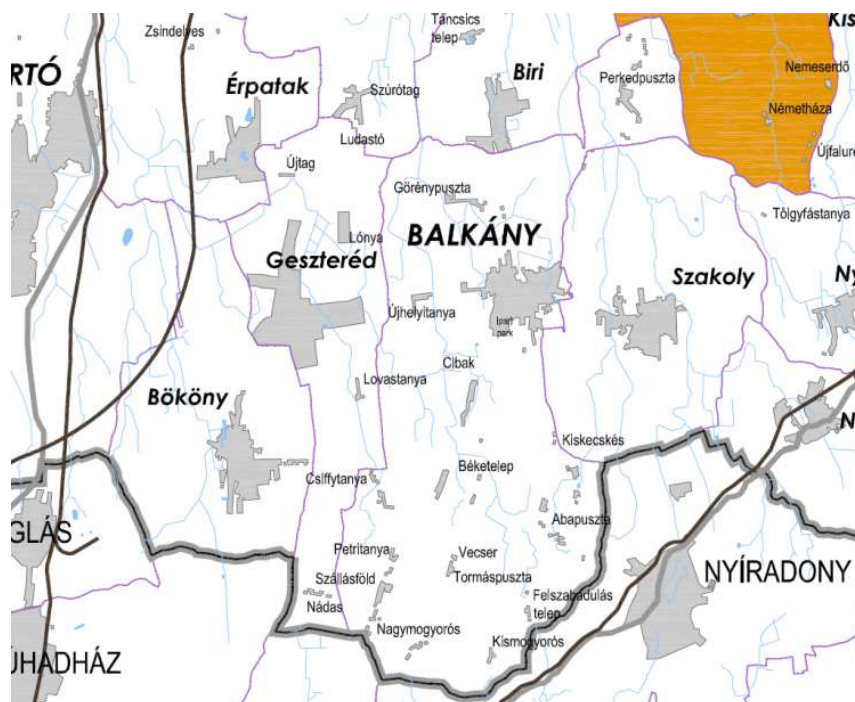
Kódszám	Közösségi jelentőségű élőhelytípus	Reprezentativitás (ha)
6410	Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (<i>Molinion caeruleae</i>)	0.1
6440	<i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei	20
91E0	Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>)	7
6510	Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)	7
7230	Mészkedvelő üde láp- és sásrétek	28

Forrás: Natura 2000

1.12.3.1. Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területek

Balkány közigazgatási területén tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezete nem lett kijelölve az Országos Területrendezési Terv 3/5. sz. mellékletében foglaltak alapján, ugyanakkor a település északi területei a vizes élőhelyek, a déli területei pedig a magasabb erdősültség miatt tájképi szempontból jelentős területek.

A természetes erdőtársulások jelentős része ma már csak töredékében van jelen, a település erdősültsége a közigazgatási terület méretéhez képest alacsony. A Balkányi Libegősön jellegzetesek a kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajok és a mészkedvelő üde láp- és sásrétek.

Forrás: OTrT 3/5. sz. melléklete

1.12.3.2. nemzeti és nemzetközi természetvédelmi oltalom alatt álló vagy védelemre tervezett terület, érték, emlék

A város jelenlegi és jövőbeni életét nem befolyásolja döntően az OTrT szerinti Ökológiai hálózati övezet.

Országos védelem

A 275/2004 (X. 8.) sz. kormányrendelet alapján a település közigazgatási területén található Balkányi Libegős a NATURA 2000 területen fekszik.

NATURA 2000 VÉDELEM (forrás: Natura 2000 információs portál)

Magyarország az Európai Unióhoz való csatlakozás pillanatától Magyarországra is érvényes a két uniós direktíva, a Madárvédelmi- és az Élőhelyvédelmi Irányelv.

Ezek értelmében hazánk köteles volt közösségi jelentőségű természetes élőhelyei, valamint állat- és növényfajai védelmében területeket kijelölni, amelyek így az EU ökológiai hálózatának, a Natura 2000 hálózatnak a részeivé váltak. A hálózat eszméjére nevéből is következtethetünk: értékes természeti területek, élőhelyek többé-kevésbé összefüggő láncolata, amelyek az eredeti európai élővilágot őrzik.

A kijelöléssel hazánk területének közel 21%-a lett Natura 2000 terület. Az eredeti védett területeink csaknem mindegyike bekerült a hálózatba, de ezeken kívül további körülbelül 1.2 millió hektár kap uniós védettséget. Nem csoda hát, hogy ezek között igen nagy százalékban vannak mezőgazdasági területek, gyepek, tavak, folyók, erdők, ahol évszázadok óta gazdálkodás folyik.

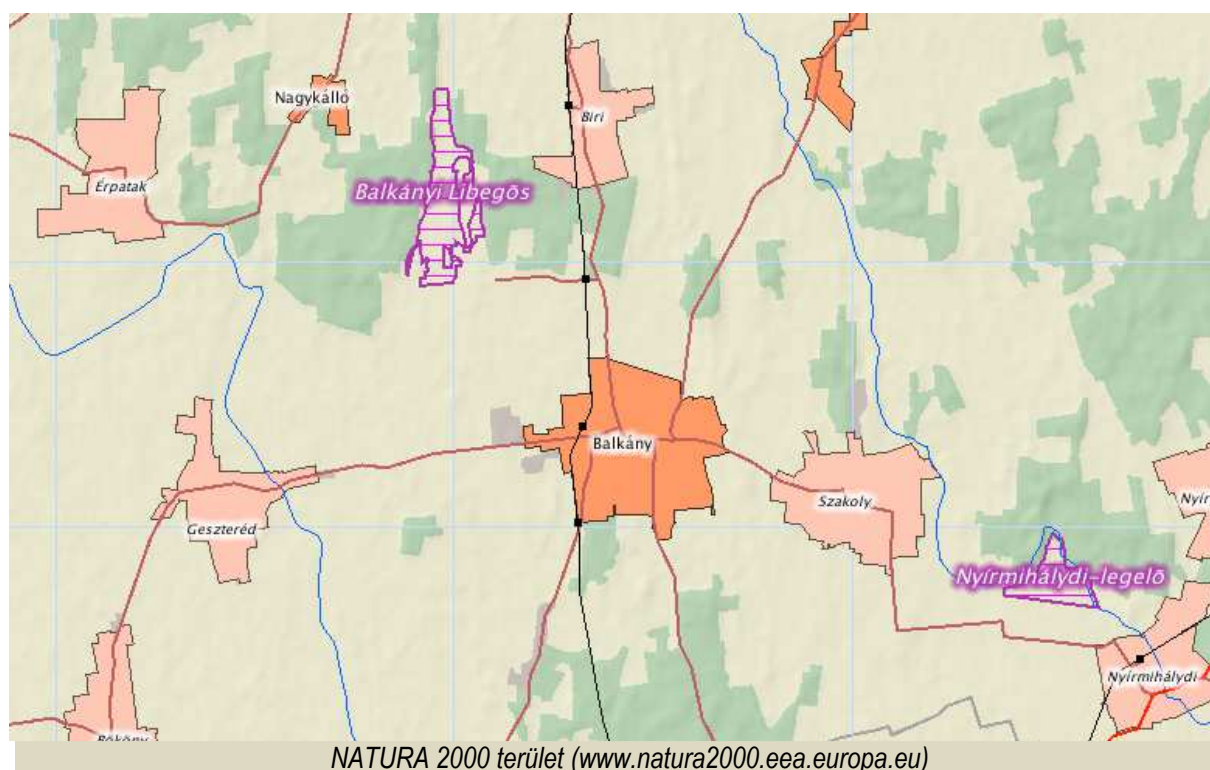
Európában a szó szoros értelmében vett "vadász" elvétele található, a táj képét oly régóta formálja az ember, hogy még a természetesnek tartott élőhelyek túlnyomó többsége is így vagy úgy őrzi annak keze nyomát. Európában ezért különösen igaz, hogy a biológiai sokféleségnek meghatározó eleme az a bonyolult kapcsolatrendszer is, amely összeköti az embert a természettel: a házasított állatok és nemesített növények sokfélesége, a különböző földhasználati praktikák.

A Natura 2000 területek védelmében tehát különösen hangsúlyos a gazdálkodók, a fenntartó, hagyományos gazdálkodási módok szerepe. Általánosságban elmondhatjuk, hogy a Natura 2000 hálózattal a rezervátum-szerű védelem helyett a társadalmi, kulturális, gazdasági és természetvédelmi érdekek összehangolására alapozó megóvás kerülhet előtérbe:

kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület

Daru-rét (HUHN 20124),

A Natura 2000 területek helyrajzi számos listája az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet alapján a következő.

6.7.2. Balkány

06b, 08, 09/19c, 09/19d, 09/19g, 0193/1b, 0195, 0196/4, 0196/8, 0198, 0199, 0201, 0202b, 0202c, 0204/1, 0205/1

A Balkányi Libegős természetvédelmi prioritásai és célkitűzései:

A terület természetvédelmi célkitűzése, hogy a jelölt közösségi jelentőségű élőhelyek, a sík- és dombvidéki kaszálórétek, a mészkedvelő (meszes talajú) üde láp- és sásrétek legalább az alapállapot felmérés során tapasztalt nagyságban, karakterüket megőrizve, a területen található természetes, egyéb élőhelyeket is magába foglaló mozaik formájában, az azokat fenntartó gazdálkodás keretében fennmaradjanak.

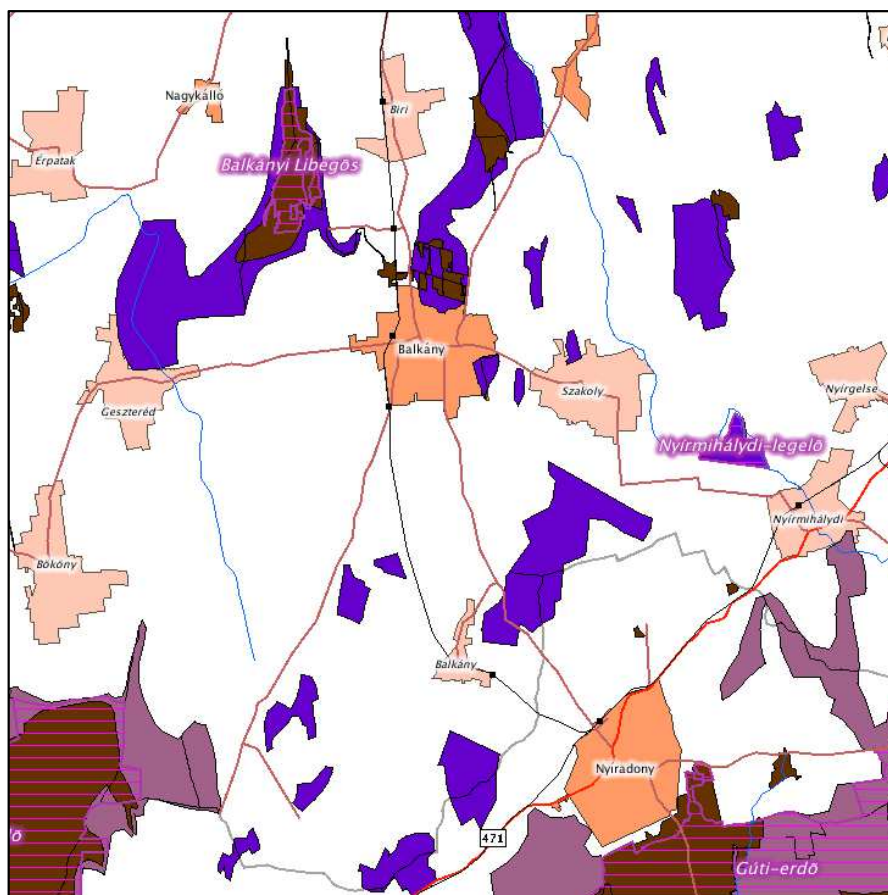
A jelölt élőhelyek megőrzésével egyidejű célkitűzés, hogy azok maradjanak olyan állapotban, hogy a közösségi jelentőségű fajok számára alkalmas élőhelyül szolgáljanak hosszútávon is. A megjelölt prioritások szerinti célállapot megvalósításakor arra kell törekedni, hogy a terület egyéb természetes, közösségi jelentőségű (de nem jelölt) élőhelyek kiterjedésének, karakterének, természetes biológiai sokféleségének, egységes táji megjelenésének fennmaradása is biztosítható legyen, különös tekintettel az ott előforduló, jelentős értéket képviselő védett fajok igényeire

■ Célkitűzések:

- o A terület lápi jellegű élőhelyeinek, illetve a mocsári teknős és vöröshasú unka populáció fenntartásához elsődlegesen azok megfelelő vízigényeinek kielégítése.
- o A kaszált rétek esetében cél a kíméletes, kaszátlan mozaikokat meghagyó kaszálás alkalmazása, a nádasok és az inváziós fajok gyepek rovására történő terjedésének megakadályozása.
- o A terület ürge populációjának megerősítésének érdekében az alkalmas, több esetben kaszálóként használt száraz gyepi élőhelyeken a legelőgazdálkodás megfelelő kialakítása szükséges.
- o A terület egységének, természetes élőhelyi sokféleségének megőrzése: szükséges a kaszáló- és mocsárrétek, fás és fátlan lápi, lápréti élőhelyek megőrzése, azok megóvása beszántással, erdősítéssel, fásítással, beépítéssel, vonalas létesítmények kialakításával szemben.
- o Szükséges megelőzni az inváziós növényfajoknak a természeti értéket veszélyeztető terjedését, ezért a területen megjelenő inváziós és tájidegen fa- cserje- és lágyszárú fajok folyamatos visszaszorításáról gondoskodni.

- o A területen belüli és szomszédos szántókon, valamint energiacélú fásszárú ültetvényeken kíméletes gazdálkodás kialakításával, lehetőség szerint azok gyepesítésével vagy erdősítésével indokolt gondoskodni a természetes élőhelyeket érintő esetleges káros hatások megelőzéséről.
- Védett élőhelyek és fajok:
 - o Sík- és dombvidéki kaszálórétek
 - o Mészkedvelő (meszes talajú) üde láp- és sásrétek
 - o ürge
 - o mocsári teknős
 - o vöröshasú unka

1.12.3.3. Az ökológiai hálózat

Jelmagyarázat:

Nemzeti Ökológiai Hálózat

	Magterület		Natura2000 – SCI		Város
	Ökológiai folyosó		Natura2000 – SPA		Megyei jogú város
	Puffer övezet				Budapest
					Község

Forrás: Természetvédelmi Információs Rendszer, geo.kvvm.hu/tir/viewer.htm

Ökológiai hálózat

Az országos ökológiai hálózat övezete az OTvT-ben (2003. évi XXVI. törvény) megállapított övezet, amelybe az országos jelentőségű természetes, illetve természet-közelű területek összessége és az azok között kapcsolatot teremtő ökológiai folyosók egységes összefüggő rendszere tartozik. Az ökológiai hálózat funkcionális elemei a következők:

- Magterület: Magterületnek nevezzük a hálózat foltszerű, tetszőleges kiterjedésű területeit, melyek ideális nagyság esetén a lehető legtöbb populációnak, illetve az ezekből felépülő életközösségeknek az élőhelyei és genetikai rezervátumai.

- **Ökológiai folyosó:** A magterületek közötti kapcsolatot a sávos, folytonos élőhelyek, vagy kisebb-nagyobb megszakításokkal jellemezhető élőhely-mozaikok, láncolatok, az úgynevezett ökológiai folyosók biztosítják. Ezek az élőhelyeket, élőhelykomplexumokat kötik össze, egyben biztosítják a génáramlást az egymástól elszigetelt populációk között.
- **Pufferterület:** A magterületek és a folyosók körül védőzónát (pufferzóna) kell kijelölni, ahol még a természetközeli élőhelyek aránya lehetőség szerint magas, feladatuk a magterületek és folyosók védelme az esetleges külső káros hatásoktól.

Forrás: Magterület – ökológiai folyosó – pufferterület a település alaptérképén (forrás: <http://geo.kvvm.hu/>)

Balkány közigazgatási területén több ökológiai hálózati elem is található. Magterületek a település északi részén vannak. Területileg e magterületek egybeesnek a település ex-lege védett lápterületeivel. E területeket ökológiai folyosók övezik. Ökológiai folyosók találhatóak továbbá a település déli területein. Az övezetekre vonatkozó területrendezési, területfelhasználási szabályokat az országos és a megyei területrendezési tervek tartalmazzák.

1.12.4. Tájhasználati konfliktusok és problémák értékelése

Általános tájvédelem:

A tájrendezés feladatai kiemelt szerepet kapnak Balkány Város településrendezési tervének készítésekor. A térséget táji, természeti adottságai miatt az OTRT az Országos ökológiai hálózat, valamint az Országos jelentőségű tájképvédelmi terület övezetébe sorolja.

Mindkét övezet - egymás hatását erősítve - a táj természeti elemei és az azon kialakult, azzal szoros kapcsolatban maradt ember alkotta értékek összességének védelmét szolgálja.

A tájképi elemek megtartását és védelmét úgy biztosítjuk, hogy az egyes területeket a tájvédelmet leginkább garantáló terület-felhasználási egységbe soroltuk. A település területén nincs zavaró táji elem.

Átjárhatóság

A városban nincsenek olyan nagy kiterjedésű területek melyeket hosszú szakaszokon kerítés, vagy más, az átjárhatóságot akadályozó építmény határolna. A terv távlatában is gondoskodni kell az átjárhatóság fenntartásáról. Különösen a mezőgazdasági üzemek (majorok) és a gazdasági területek tekintetében kell ügyelni arra, hogy az egyes bekerített nagy telkek (melynek egyik oldala hosszabb, mint 200 m) között az átjárhatóságot biztosító min. 3 m széles folyosók létesüljenek.

Szegélyhatás

Az erdőszélek, vízpartok értékes, nagy energiájú, faj- és alagazdag zónák. Nagyon fontos a szegélyek épségének megőrzése, a szegélyek jótékony hatásának kiaknázása.

Tájrendezéssel kapcsolatban javasolt intézkedések

Az őshonos fafajták telepítése és még megtalálható társulásaik megőrzésére tett javaslat nem maradhat meg csak terv szinten. Lehetőség szerint mielőbbi telepítésük, a meglévő társulások megőrzése elengedhetetlen feladat. A belterületi zöldfelületek rehabilitációját, parkosítását, a készülő településrendezési terven való szereplését hosszú távú intézkedések között szerepeltetni kell.

A településrendezési terv települési táji környezetre gyakorolt hatása nem minősül jelentős hatásnak. A környezeti hatások a módosítások után szinten tartó, vagy az átminősítéseknek köszönhetően kedvezőbb környezeti állapotot eredményeznek. A módosítások nem eredményeznek az eredeti állapottól kedvezőtlenebb környezeti, tájképi változást.

A változtatások lokálisan az eredeti települési, táji környezetben a tájkép lényeges megváltoztatása nélkül valósítható meg és tartható fenn.

A tájrendezési vizsgálatot, illetve értékelést a jelenlegi településszerkezeti terv terület felhasználási és szabályozási elemeiben bekövetkező változtatási igény tette indokolttá.

A tájrendezési vizsgálat azzal, hogy feltárta a tervezett terület felhasználások, illetve beépítések által várható környezeti hatások mértékét, megalapozta a tervmódosítás megvalósításának jogszabályi és környezetvédelmi lehetőségét.

A vizsgálat várható hatások tekintetében megoldhatatlan ellentmondásokat nem talált.

A terv összességében biztosítja a fenntartható fejlődés gazdasági, infrastrukturális, települési és társadalmi feltételeit. Megfogalmazza a környezeti és természeti, ökológiai értékekkel való hatékony gazdálkodás eszközeit, céljait.

1.13. Zöldfelületi rendszer vizsgálata

1.13.1 A települési zöldfelületi rendszer elemei

A zöldfelületi rendszer elemeit különféle szempontok szerint típusokba sorolhatjuk. A zöldfelületeket elsődleges funkcióik szerint lehetnek termeszési vagy kondicionáló célú zöldfelületek (Jámbor, 2002).

Termeszési célú zöldfelület alatt olyan elsősorban gazdasági célú ültetvényeket értünk, melyeket mező-, kert-, vagy erdőgazdasági módszerekkel művelik. A termeszési célú zöldfelületeket a felszínfedettség jellege alapján különböző alkategóriákba sorolhatjuk.

- Tartós fedettséget adó fás szárú ültetvénnyel borított zöldfelületek
- Tartós fedettséget adó lágyszárú növényzettel borított területek
- Időszakos fedettséget adó lágyszárú növényzettel borított területek

Kondicionáló célú zöldfelületek olyan növényzettel fedett területek, amelyek elsődleges funkciója az ember közvetlen, vagy közvetett módon történő közjóléti hatásokkal történő szolgálása. A kondicionáló célú zöldfelületeken belül további alcsoportokat tudunk kialakítani aszerint, hogy a közjóléti funkcióik – ökológiai, rekreációs, esztétikai – közül melyik a hangsúlyos. A zöldfelületek funkció szerinti csoportosítása mellett a településfejlesztés és a településtervezés szempontjából lényeges tényező, hogy a zöldfelületi rendszeren belül a település zöldterületi elemei a használat alapján milyen kategóriákba sorolhatók. Használat szerint a zöldterületek az alábbiak szerint csoportosíthatók (Perényi I., 1972):

- Korlátlan közhasználatú zöldterületek: városi erdők (erdőparkok), közparkok-közkertek, fásított terek, sétányok, fásított utak (fasorok)
- Korlátozott közhasználatú zöldterületek: magánkertek (lakóházak körül), sportterületek, kiállítási területek, botanikus kertek, állatkertek.
- A közhasználat elől elzárt zöldterületek közé tartoznak: középületek kertjei (pl. óvodák, iskolák, kórházak, szanatóriumok, üdülők kertjei, parkjai), családi lakóházak kertjei, körülkerített védőterületek (pl. víznyerő helyek körül), városi kertészet, kertgazdasági területek.

1.13.1.1. Szerkezeti-, kondicionáló szempontból lényeges valamint a zöldfelületi karaktert meghatározó elemek

A zöldfelületi rendszereket egy településen elsősorban a funkcionális, esztétikai, vizuális szempontok szerint kell kialakítani. Balkány zöldfelület gazdálkodása nem túl kedvező, de mivel laza szerkezetű beépítéssel bír, így a közterületi és magántulajdonú zöldfelületek együttesen a települési belterület nagy részét adják. A zöldfelületek tehát a település növényzettel tartósan vagy időszakosan fedett, biológiailag aktív felületei. A városi szövetben elhelyezkedő növényzettel borított parkok, utcák hozzájárulnak a település karakterének, arculatának kialakításához, részt vesznek a település szerkezeti tagolásában, valamint javítják a környezetük klimatikus adottságait, ezáltal élhetőbbé, lakhatóbbá teszik közvetlen környezetüket. Kedvező esetben a városban lévő összefüggő zöldfelületek a település egyes területeit összekötik egymással, valamint ökológiai szempontból a város belső területeit összekapcsolják a külterületek nagyobb zöldfelületi egységeivel. A Helyi Építési Szabályzat pontosan meghatározza a zöldfelületek minőségével és arányával kapcsolatos elvárásokat a különböző térhasználati kategóriák esetében. A Helyi Építési Szabályzat zöldfelületi szempontból jelentős térhasználati kategóriái az alábbiak:

Kp – Közpark övezet

A Helyi Építési Szabályzat pontosan meghatározza a zöldfelületek minőségével és arányával kapcsolatos elvárásokat a különböző térhasználati kategóriák esetében. A közparkok esetében biztosítani kell azok közvetlen megközelíthetőségét közútról, köztérről, kerekesszékkal és gyermekkocsival. Elhelyezhető rajta pihenést és testedzést szolgáló építmény (sétaút, pihenőhely, tornapálya, gyermekjátszóter stb.), vendéglátó épület vagy a terület fenntartásához szükséges épület – figyelembe véve a beépíthetőség 2%-os korlátját.

Zöldfelületi szempontból továbbá a város belterületi védelmi funkciójú erdői, különleges övezetbe sorolt temetkezési, sportolási funkciójú övezetei, a külterület nagy kiterjedésű zöldfelületi elemei (erdők, természetes gyepterületek, valamint mezőgazdasági földterületek), továbbá a város kisebb beépítettségi mutatóval rendelkező lakóövezetei a meghatározóak. A város zöldterületi rendszerének kialakítása és fejlesztése szempontjából a lakossági intenzív használat miatt a legnagyobb jelentőséggel a belterületek korlátlan közhasználatú zöldterületei bírnak. A város tényleges, teljes értékű zöldterület-ellátottságának mértékét a korlátlan közhasználatú zöldterület nagysága, jellege és elhelyezkedése adja meg. A városban jelentős közhasználatú zöldterületnek a Kossuth kert tekinthető.

1.13.1.2. Zöldfelületi ellátottság értékelése

A város beépítettségéből fakadóan a zöldfelületi ellátottság elegendő, de növelése a későbbiekben célszerű. A zöldfelületekre az igényesség jellemző.

2013-ban Balkány belterületén a közhasználatú zöldterületek (parkok, játszótérek, parkerdő, pihenőerdő és a védőerdők) területe 3 000 m² volt, ami a város teljes területének 0,003%-a. Az egy lakosra jutó zöldfelület nagysága 0,5 m², ami lényegesen alacsonyabb, mint a megye városainak átlagos zöldterületi mutatója (15,7 m²/fő). Balkányban 1 játszótér állt a gyermekes családok rendelkezésére. A város zöldfelületi ellátottsága ugyanakkor ennél jóval magasabb a külterületek nagy kiterjedésű zöldfelületi elemei miatt.

Az önkormányzat adatai szerint az összes városi belterületi zöldterület 837 956 m² (a város belterületének 13,33%-a), melyből a rendszeresen tisztított zöldterületek aránya mindössze 4,29% (35 956 m²). A város külterületén jelentős nagyságú zöldfelülettel rendelkezik, 34 058 185,60 m²-rel, mely a város teljes területének 37,62%-át teszi ki. Utóbbi esetében a zöldfelületek jelentős részét mezőgazdasági területek teszik ki.

KSH adat és előző IVS adat ellentmondásos

Utcafásítások:

A legjelentősebbek a fenyőfélék, nyárfák, akácok, melyek az intézményterületen, utcafásításban, előkertekben jelennek meg, emellett említést érdemelnek a gyümölcsfák (alma, meggy, szilva).

A széles keresztmetszvényű belterületi lakóutak jól fásítottak, a szűk keresztmetszetű utcáreszek fásítása nem lehetséges. Balkány egész területén gondozott közterületek, utcafásítások, intézményfásítások találhatók. Külterületi szántóföldek dűlőutjai mentén fasorok lettek telepítve a korábbi évtizedekben.

A lakótelkek kertjei:

A terület növényzetének jelentős részét a telkek növényzete jelenti. A telkek növényzete a tulajdonos egyéniségétől függ, így az előkertekben örökzöldek, fenyők, évelők, rózsák és egynyáriak növények találhatóak.

A díszkertekben rózsafajták, loncok, fagyalok, borbolya, borostyánok kerültek telepítésre. A telkeket három részre osztják a kapukkal ellátott belső kerítések: első, középső és hátsó udvar. A hátsó udvar mögött kezdődik a kert, újabb kapuval és kerítéssel leválasztva. A háztáji kert jelentős részét gyümölcsösök, zöldékes kertek foglalják el. Az egész közigazgatási területen gondozott kertek a jellemzők, a növényállomány széles skálája megtalálható.

1.13.2. A zöldfelületi rendszer konfliktusai és problémái

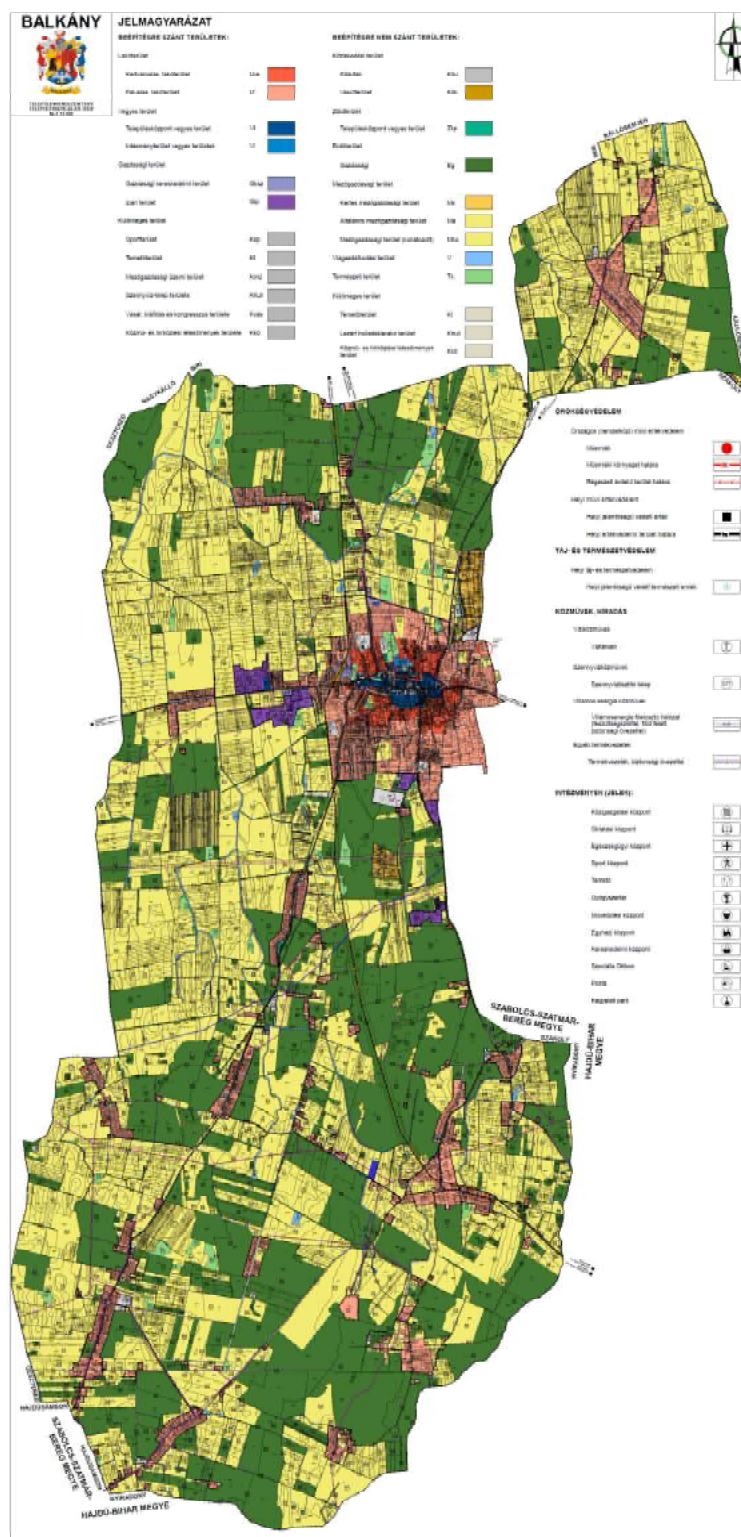
A település belterületén lévő, illetve a belterülethez kapcsolódó, a község térszerkezetét, arculatát, klimatikus viszonyait befolyásoló zöldfelületi rendszer elemeit illetően elmondható, hogy a meglévő, közhasznú, közcélú zöldfelületek gondozottak, a település magja értékes növényállománnyal rendelkezik. Az utcákat kísérő zöltsávok állapota vegyes képet mutat. A település morfológiájából adódóan jellemzően szűk, kanyargós utcák fás növényállománnyal történő ellátása, egységes utcafásítás kialakítása nehezen megoldható. Mindezt tovább nehezíti a település közterületeit behálózó, az utcákat követő légvezetékek, közműoszlopok rendszere is.

A meglévő köztérek, az utcákat kísérő zöltsávok fejlesztése, a növényanyag lehetőség szerinti bővítése, a település arculatát, az utcaképeket negatívan befolyásoló, rontó elemek felszámolása javasolt.

1.14. Az épített környezet vizsgálata

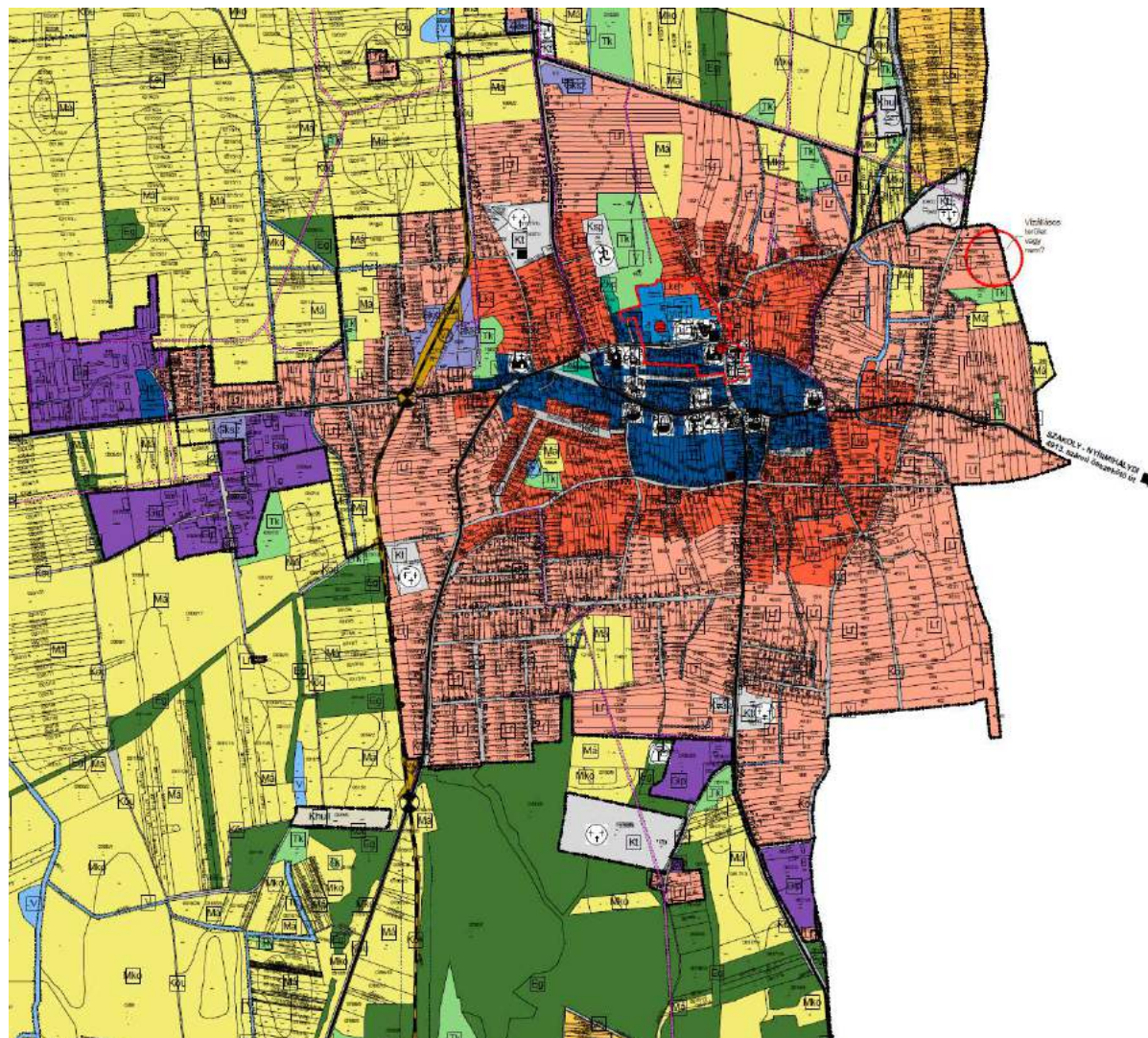
1.14.1. Területfelhasználás vizsgálata

Közvetlen települési környezetünk képezi mindennapjaink életterét. A közterületek, utak, járdák, parkok ipari- és szolgáltató területek állapota közérzetünk alakításának igen jelentős tényezője, nem lehet tehát közömbös számunkra az azokkal kapcsolatos tevékenység.

Településszerkezeti vizsgálat – Forrás – saját szerkesztés

Balkány szabálytalan alaprajzú halmaztelepülés, településszerkezetének fejlődéséről keveset tudni. A legfontosabb településformáló tényezők között a természeti adottságokon túl, az itt élő lakosságot, azok foglalkozását (állattenyésztés, földművelés), gazdasági erejét, kultúráját, történelmét, jövedelmi helyzetét említhetjük.

Településszerkezeti vizsgálat (belterület) – Forrás – saját szerkesztés

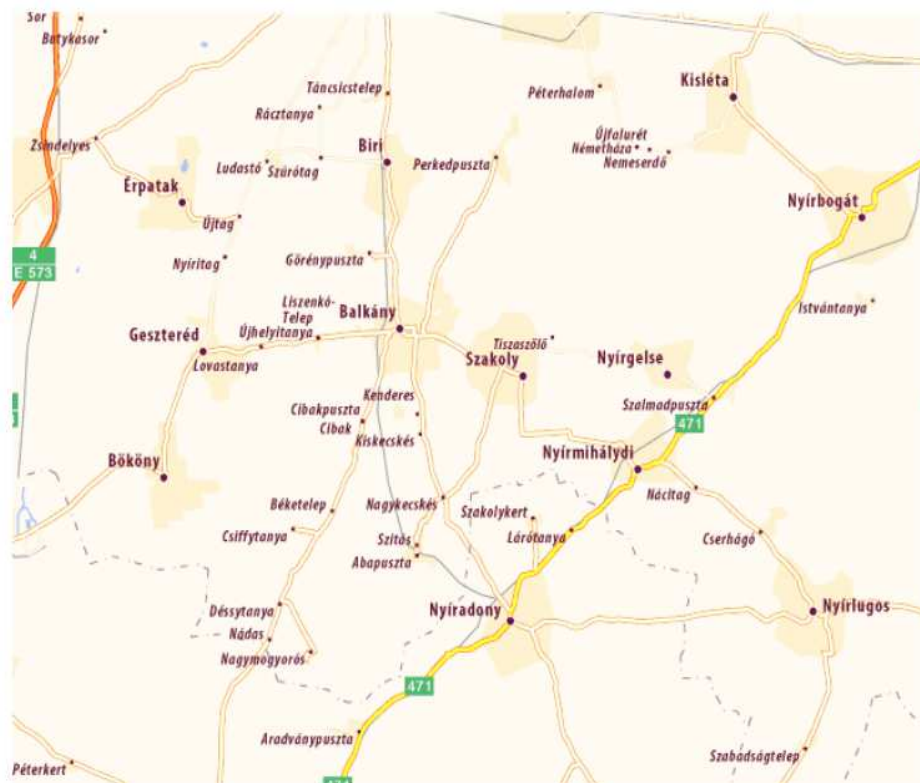
A XX. századtól kezdve az utcahálózat és a beépítés jellegének alakulását már előzetes tervek határozták meg, amely nehezen illeszkedik a kialakult településszerkezetbe. Balkány településrendezési terve törekszik a még megmaradt hagyományos utcaszerkezet fenntartására, a beépítési módok meghatározásánál pedig a hagyományos kisvárosias környezet kialakíthatóságára.

1.14.1.1. A település szerkezete, a helyi sajátosságok vizsgálata

Balkány szabálytalan alaprajzú halmaztelepülés, településszerkezetének fejlődéséről keveset lehet tudni. De a legfontosabb településformáló tényezők között a természeti adottságokon túl, az itt élő lakosságot, azok foglalkozását (állattenyésztés, földművelés), gazdasági erejét, kultúráját, történelmét, jövedelmi helyzetét lehet említeni.

A táj természetföldrajzi környezetével összefüggésben (dél felől erdők, északról vizenyős területek öleli körbe) jöhetett létre az úthálózat sajátos, kelet-nyugati irányú dominanciája a halmazos szerkezeten belül, melyet alátámaszt a központ még érintetlen tömbjeinek telekszerkezete is. A nagyméretű tömbök szinte mindegyike mély fekvésű területeket ölel körül, melyeket nem építettek be, valószínűleg mezőgazdasági művelésre használtak.

A XVIII. században Balkány Város dél-délkeleti irányban fejlődött tovább, melynek tengelye az Abapuszta felé vezető dűlőút volt. A község határában ekkor jelentek meg a nemesség uradalmi központjai, a mezőgazdasági termelés jelentőségének csökkenésével jártak együtt a beépített területeken. A település szerkezetének alakítását befolyásoló tényezők közül igen nagy jelentőséggel bírt az 1911-ben átadott vasútvonal, mely nemcsak áruszállítási jelentősége miatt, hanem az építését megelőző belvízrendezés következtében is magához vonzotta az új beépítéseket, melynek következtében a település ebben az időszakban nyugati irányba terjeszkedett. Így épült be az Árpád és Damjanich utcák nyomvonala, megalapozva a későbbi rendezési tevékenységek szerkezeti jellegét. A XX. században az utcahálózat és a beépítés jellegének alakulását már beépítési tervek, javaslatok határozták meg, nyugat felé a még meglévő kerteségek úthálózatának és telekosztásának megfelelően épült tovább a város, a jóval jelentősebb déli irányú terjeszkedést azonban mérnöki úthálózat és telekosztás jellemzi, amely nehezen illeszkedik a kialakult településszerkezetbe. A XX. század második felében megjelenő kevés ipari tevékenység a város nyugati részében, a vasút túloldalán kapott helyet.

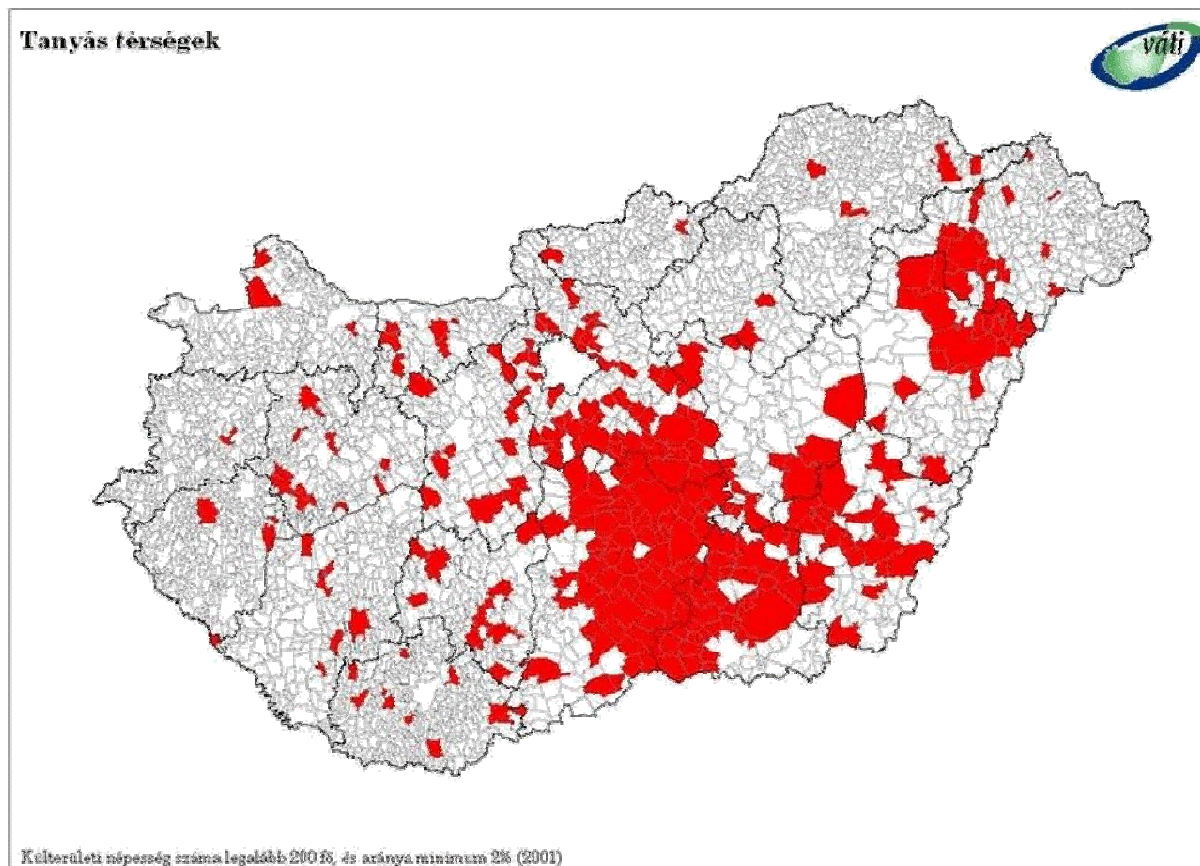
Forrás: www.viamichelin.com

Balkány városához jelenleg 24 tanyából álló tanyavilág kapcsolódik, melyekből 2 tanya, Perkedpuszta és Abapuszta belterületnek, a további 22 településrész külterületek közé tartozik a város településrendezési terve alapján.

A városhoz tartozó telepek a XIX. századi mezőgazdasági konjunktúra idején jöttek létre, részben a középkorban elnéptelenedett falvak alapjain, részben a nemesi udvarházak, mint birtokközpontok mellett. A telepek átlagosan mintegy 8,5 km távol helyezkednek el a város központjától, a legtávolabbi telepek közé Trombitás, Kismogyorós és Nagymogyorós sorolható. A legalacsonyabb lélekszámmal rendelkező tanya Trombitás, de a 22 külterületi tanyából mindössze csak 5 tanya lakosság száma emelkedik 100 fő fölé.

A tanyák többségére várhatóan sajnos a teljes elnéptelenedés vár, főként elhelyezkedésük (Balkánytól való távolságuk), infrastrukturális ellátottságuk alacsony színvonala miatt, ide sorolható pl.: Kismogyorós, a Trombitás, Dessy, Petri és Csiffy tanyák. A könnyen megközelíthető Tormáspuszta, Újhelyi tanya, Görénypuszta, valamint az óvodával rendelkező Cibakpuszta és az iskolával rendelkező Béketelep helyzete aránylag stabil, itt az elvándorlás nem jelentős. Újhelyitanyán a fejlesztés további lehetőségét hordozza magában a ma kihasználatlanul álló, Újhelyi-kastély, melynek megvásárlását és idősek otthonává alakítását tervezte korábban az önkormányzat.

A tanyák csoportosan utcára rendeződve, vagy csoportosan „bokorszerűen”, illetve elszórtan helyezkednek el, méretüknél fogva karakteres szerkezetük nincs, a legtöbb tanyára jellemző, hogy a házak egyetlen út két oldalán sorakoznak. A házhoz általában kert, gyümölcsös, szőlőterület kapcsolódik, a tanyákat erdőfoltok veszik körül, az elhelyezkedés módja, a tanya tájjal való kapcsolata is befolyásolja a tanyáról való elvándorlás mértékét. Az erdőben vagy a távoli legelők, szántók közé ékelődve elhelyezkedő tanyák között több az elhagyott ház, mint a csoportosan települt tanyaközpontokon.

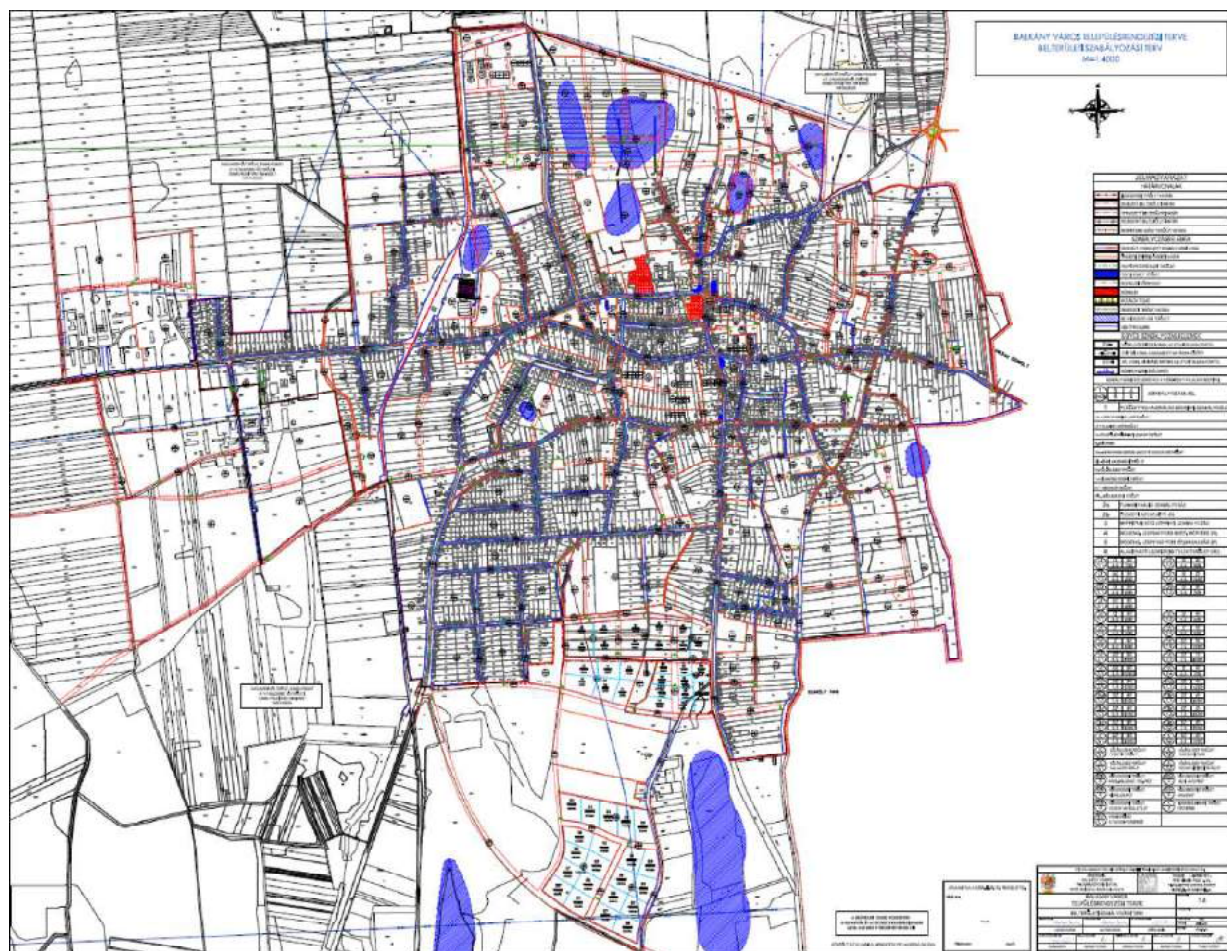
forrás: OTTr

A településszerkezet és a település karakterének is egyik meghatározó eleme a város úthálózata, mely Balkány Város esetében a természetes hálózati elemek kevésbé befolyásolták mind az úthálózati rendszer, mind a tömbök kialakulását. A település úthálózatában differenciálódás nem alakult ki, ami azzal magyarázható, hogy szinte mindegyik út valamely határba vezető dűlőút belterületi szakasza is egyben. A sajátos jellegű „szabályosságot” alkotó úthálózat legkarakteresebb eleme a Kossuth és Ságvári utcák kettőse, olyan szerkezeti elem, amely nem jellemző e tájegységre.

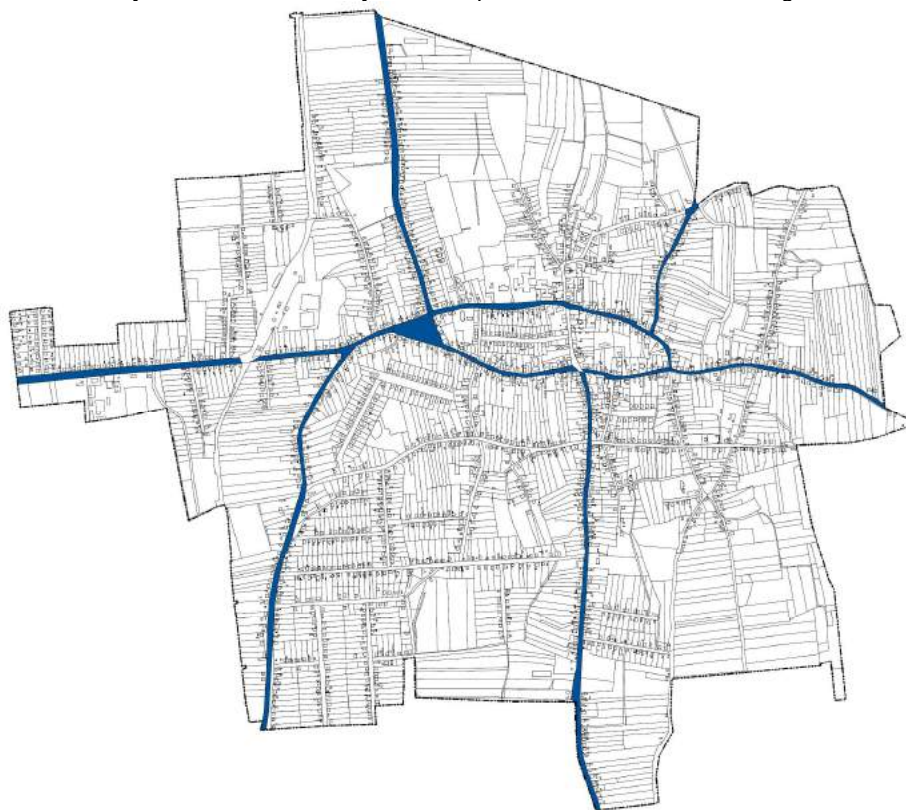
A város településszerkezet szabálytalan alaprajzú halmaztelepülési sajátosságokat mutat. A város épületei között vannak olyanok, melyek az elmúlt évszázadok építészeti sajátosságait megőrizték. A telek használat a településen három funkcionálisra tagolódik, mely szerint elől volt a lakóház, középen az udvar, hátul pedig a gazdasági épületek. Rövidek telkeknél a szérű és az udvar összeolvadt.

Balkányban a 2011-es népszámlálási adatok alapján öt szegregátum található. Az 1. szegregátum a település északkeleti részén, Perkedpusztán található, a 2. szegregátum a település déli, délnyugati részén, a belterületi határ- Árpád utca- Nyárfa utca- Szegfű utca páratlan oldala- belterületi határ által határolt területen található. A további 3 szegregátum a település 3 külterületi lakott része, Déssytanya, Görénypusztá és Nagymogyorós városrészekkel azonos. Balkány lakásállományának 9,8%-a a szegregátumokban van, amelyen belül a lakások többsége (30-30%-a) a perkedpusztai és a görénypusztai szegregátumban található.

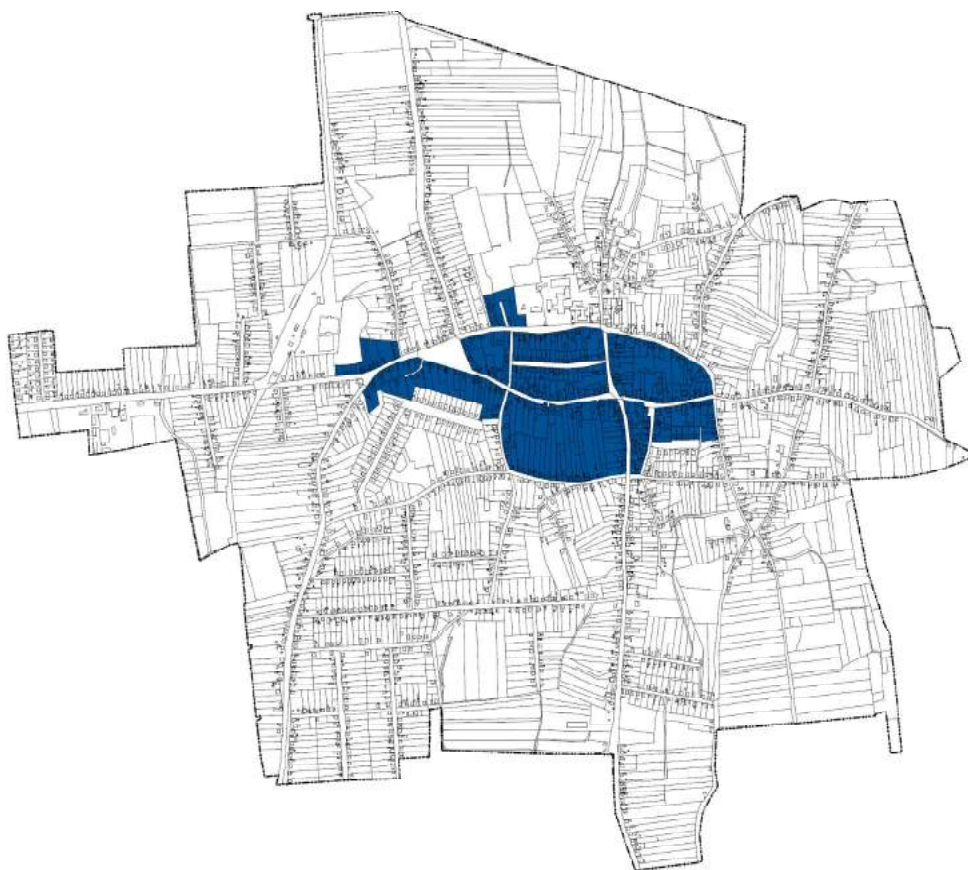

Hatályos belterület és környezete településszerkezet-karakter vizsgálat

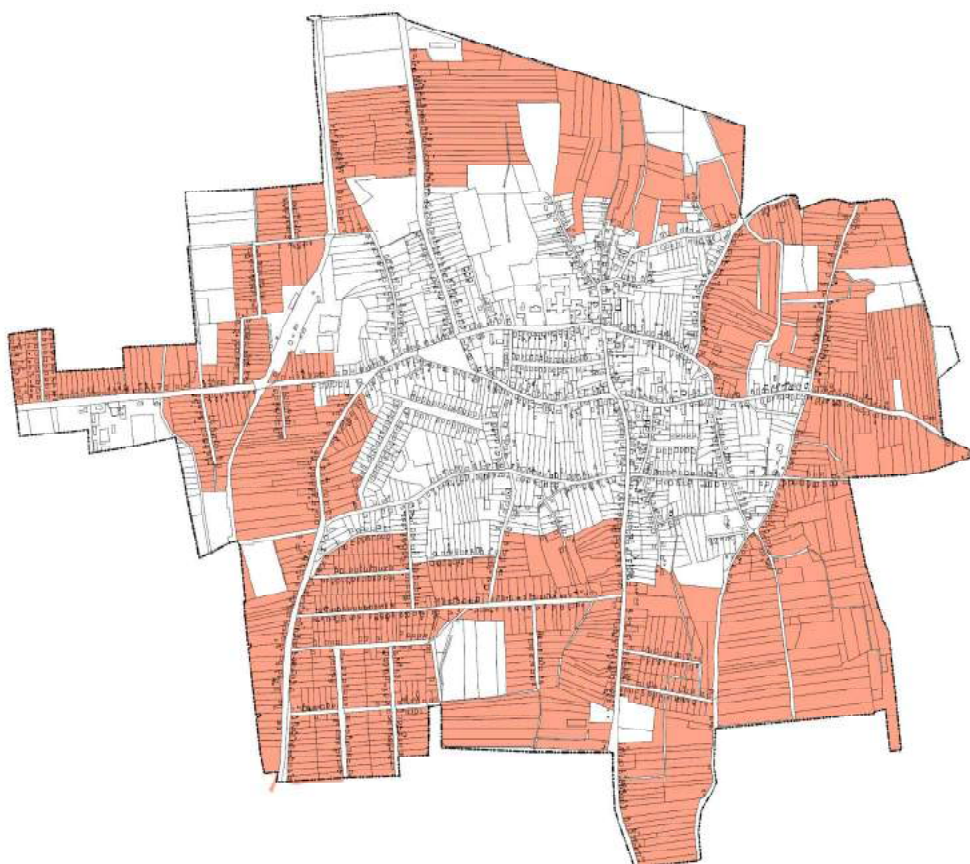
Települési összekötő út

Településközpont vegyes terület

Kertvárosias lakóterület

Falusias lakóterület

A lakóterületek gyűrűt képeznek a település központja körül. A lakótömbök szinte majdnem teljes egészében mentesek a közösségi, igazgatási funkcióktól. A települési környezet minőségében érezhető különbségeket leszámítva, funkcionális és ellátási szempontból azonos a helyzetük a településszerkezetben.

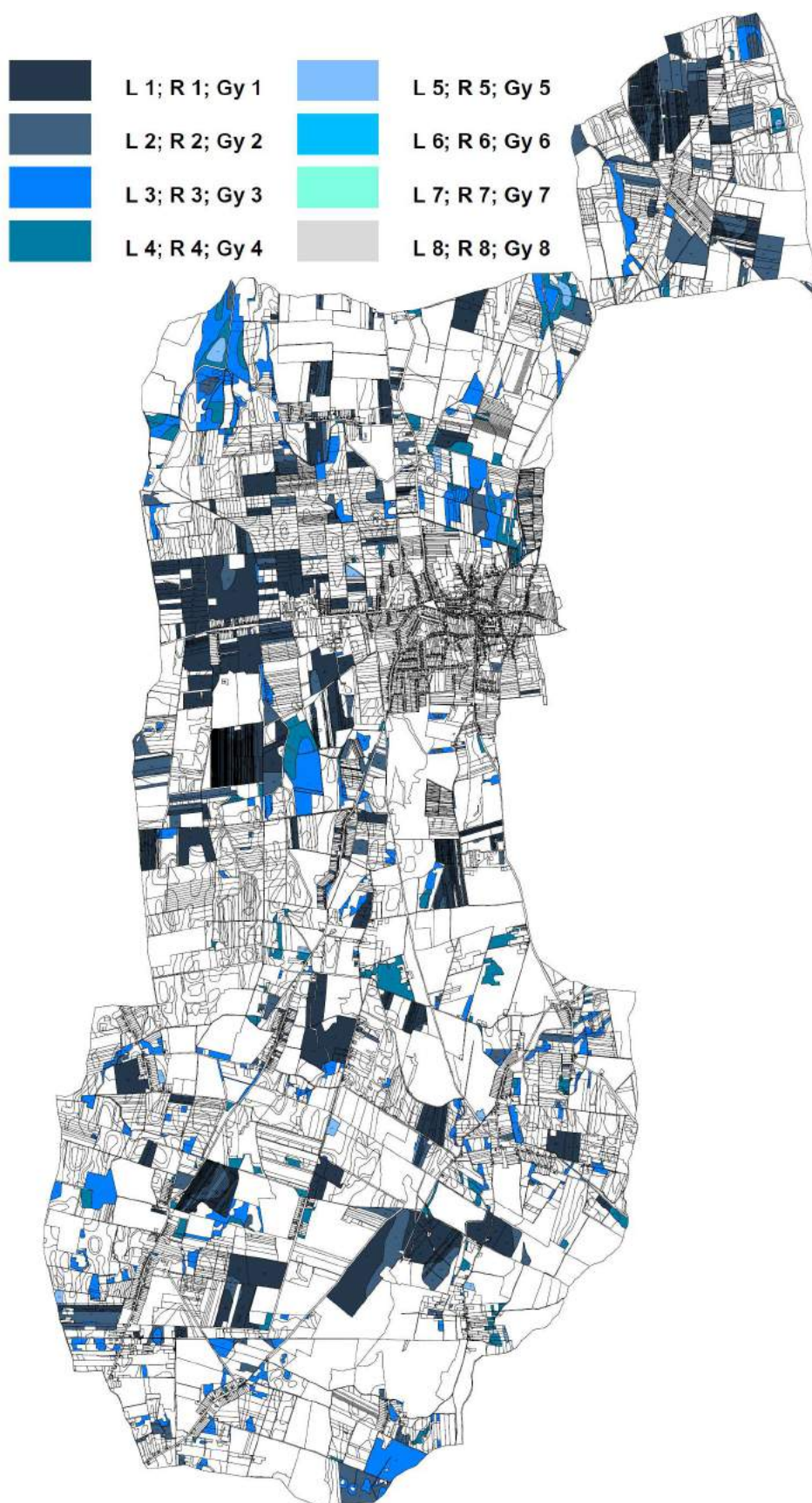
A gazdasági célú területek mezőgazdasági, feldolgozó, termelői és ipari tevékenységet folytató vállalkozások telephelyéül szolgálnak, melyeknek elhelyezkedése kedvező. A gazdasági területek a településtől nyugatra az Ipari Parkban, valamint a településtől távolabb délre találhatók.

Ipari és kereskedelmi szolgáltató gazdasági terület

Szántó területek és minőségi osztályuk

Legelő/gyep/rét területek és minőségi osztályuk